

9.-luokkalaisten kokemuksia koulun seksuaalikasvatuksesta

Riina Kautto
Susanna Lilja

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015

Hoitotyön koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijät Kautto, Riina Lilja, Susanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 2.11.2015
	Sivumäärä 83	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi 9.-luokkalaisten kokemuksia koulun seksuaalikasvatuksesta		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Pohjolainen, Maritta & Suonpää-Lehtonen, Leena.		
Toimeksiantaja(t) Keski-suomalainen koulu		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia koulussa saamastaan seksuaalikasvatuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on hyödyntää tuloksia seksuaalikasvatuksen opetusmenetelmien kehittämiseen nuorten tarpeita vastaaviksi. Työ rajattiin koskemaan 9. luokalla tapahtuvaa seksuaalikasvatusta. Opinnäytetyö keskittyi ainoastaan oppilaiden kokemusten ja tarpeiden kartoittamiseen. Opinnäytetyö toteutettiin strukturoidun kyselyn avulla. Kyselylomakkeeseen vastasivat erään keski-suomalaisen koulun 9.-luokkalaisten keuhällä 2015. Kyselyyn vastanneita oppilaita oli yhteensä 15. Kyselyn mukaan pojat halusivat seksuaalikasvatusta lisää lähes kaikilta osialueilta. Tyttöjen keskuudessa enemmistö olisi toivonut lisätietoa "raskauden keskeytyksestä" ja "yhdyntästä" sekä myös "raskaudesta". Vastauksista kävi myös ilmi, että tytöt käyttivät tiedon etsintään huomattavasti poikia enemmän sosiaalisia suhteita. Nuoret nostivat terveydenhoitajan roolin seksuaalikasvatuksen antajana merkittäväksi. Terveydenhoitaja koettiin henkilöksi, jolta tietoa oli jo saatu ja jolta tietoa oltiin valmiita hakemaan jatkossakin. Annetun seksuaalikasvatuksen haasteiksi nousivat tutkimuksen mukaan nuorten tarpeiden huomioiminen sekä seksuaalikasvatuksen <u>antaminen nuorille otolliseen aikaan</u> .		
Avainsanat (asiasanat) Nuoruus, seksuaalikasvatus, kyselytutkimus		
Muut tiedot		

Authors Kautto, Riina Lilja, Susanna	Type of publication Bachelor's thesis	Date 2.11.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 83	Permission for web publication: x
Title of publication 9 th graders' experiences of sexual education at school		
Degree programme Degree Programme in Nursing		
Tutor(s) Pohjolainen, Maritta & Suonpää-Lehtonen, Leena		
Assigned by A school in Central Finland		
Abstract <p>The purpose of this Bachelor's thesis was to survey ninth graders' experiences of sexual education at school. The aim of the thesis was to utilize the results for the development of the teaching methods sexual education so as to better meet the needs of young people. The study was confined to sexual education in the 9th grade. The thesis focused only on surveying the pupils' experiences and needs.</p> <p>The thesis was implemented by using a structured survey. 15 ninth-graders responded to the survey in the spring 2015.</p> <p>According to the survey, boys would like to have more sexual education in nearly all the areas. Among the girls the majority would have liked to have more information about "abortion", "intercourse" and also about "pregnancy". The responses also revealed that, compared to boys, the girls used their social relationships more to find information.</p> <p>The young respondents highlighted the school nurse's role when giving sexual education. The nurse was seen as the person from whom information had been received and from whom the pupils were ready to ask for information in the future as well. According to the study, the challenges of sexual education were related to considering the needs of young people as well as giving sexual education at a favourable time.</p>		
Keywords/tags (<u>subjects</u>) Adolescence, sexual education, survey		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Nuoruus elämänvaiheena.....	4
2.1	Fyysinen kehitys	6
2.2	Psyykkinen kehitys.....	6
2.3	Sosiaalinen kehitys	8
2.4	Nuoruuden kehitystehtävät.....	9
2.5	Seksuaalisuus nuoruudessa	10
3	Seksuaalikasvatus nuoren terveyden edistämässä.....	17
3.1	Seksuaalikasvatus	19
3.2	Seksuaalikasvatus yläkoulussa.....	22
4	Nuorten kokemuksia liittyen koulun seksuaalikasvatukseen	24
4.1	Kouluterveyskysely.....	25
4.2	Väestöliiton internetpalvelun tutkimus	28
4.3	Tehoa poikien seksuaaliopetukseen- hanke (PoikaS-hanke)	34
4.4	Edistä, ehkäise, vaikuta- seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma vuosille 2014-2020.....	37
4.5	9.-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia liittyen koulun seksuaaliopetukseen	40
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite.....	40
6	Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus.....	41
6.1	Opinnäytetyön suunnittelu.....	41
6.2	Opinnäytetyön toteutus.....	43
6.3	Kyselyaineiston analysointi	43
7	Kyselyn tulokset.....	44
7.1	Oppilaiden kokemuksia yläkoulun seksuaalikasvatuksesta	45
7.2	Seksuaalikasvatuksen vastaavuus nuorten tarpeisiin ja odotuksiin... 48	
7.3	Oppilaiden toiveet seksuaalikasvatuksen toteuttamisen suhteen	50
8	Pohdinta	54
8.1	Tulosten tarkastelu	54
8.2	Eettisyys ja luotettavuus	61
8.3	Johtopäätökset ja jatkokehittämishaasteet	64
	Lähteet	66

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake.....	70
Liite 2. Saatekirje.....	74
Liite 3. Wilma- viesti vanhemmille.....	75
Liite 4. Nuorten seksuaalioikeudet.....	76
Liite 5. Aiempien tutkimusten keskeiset tulokset	78

Kuviot

Kuvio 1. Oppilaiden mielipiteiden huomioiminen koulutyön kehittämisen suhteen.....	26
Kuvio 2. Keskustelun vaikeus seksuaalisuuteen liittyvistä asioista vanhempien kanssa.....	27
Kuvio 3. Netin kautta intiimien kuvien lähettäminen tai katsominen, itsetyydytyksen katselu.....	28
Kuvio 4. Tahot, joista nuori hakee apua/neuvoja seksuaaliterveyteen liittyvissä kysymyksissä.....	46
Kuvio 5. Nuorten kokemuksia saamastaan seksuaaliohjauksesta.....	47
Kuvio 6. Aiheet, joista nuoret olisivat halunneet lisää tietoa.....	49
Kuvio 7. Seksuaaliopetuksen ajankohtaisuus	50
Kuvio 8. Toiveet seksuaalikasvattajan sukupuolesta.....	51
Kuvio 9. Poikien toiveet koulussa käsiteltävien asioiden aihepiireistä.....	52
Kuvio 10. Tyttöjen toiveet koulussa käsiteltävien asioiden aihepiireistä	53

Taulukot

Taulukko 1. Kysymysten pohjautuminen tutkimuskysymyksiin.....	45
---	----

1 Johdanto

Nuori tarvitsee ja on oikeutettu saamaan tietoa seksuaaliterveydestä ja seksuaalisuudesta. Nuori saa tietoa kuuntelemalla ja katselemalla ympäristönsä viestejä sekä lukemalla asioita osaamatta välttämättä erottaa onko saatu tieto oikeaa ja luotettavaa. Nuori tarvitsee tukea, jotta hän oppii selvittämään miten soveltaa saamaansa tietoa, kuinka pitää yllä hyvää seksuaaliterveyttä ja mitä palveluita hänellä on tätä varten käytössä. Kaikki tämä tieto ja ohjaus olisi hyvä antaa nuoren kehityksen kannalta oikeaan aikaan ja sellaisena, että nuori kokee sen itselleen hyödylliseksi. Tämä lisää nuoren motivaatiota ja tiedon omakohtaisuus parantaa sen sisäistämistä. (Nuoren seksuaaliterveys 2015.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia koulussa saamastaan seksuaalikasvatuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on hyödyntää tuloksia seksuaalikasvatuksen opetusmenetelmien kehittämiseen nuorten tarpeita vastaaviksi.

Opinnäytetyön aihe valittiin, koska se kiinnosti opinnäytetyön tekijöitä sekä vanhempina että tulevina hoitajina. Opinnäytetyö toteutettiin kyselylomakkeen avulla huhtikuussa 2015 erään keskisuomalaisen koulun yhdeksännen luokan oppilaille. Kyselystä saatuja tuloksia verrattiin aiheesta aiempiin tehtyihin tutkimuksiin ja kyselyihin. Opinnäytetyöstä saatua tietoa voi toimeksiantaja käyttää hyväksi suunnitellessaan ja toteuttaessaan seksuaalikasvatusta osana terveystiedon oppiainetta.

2 Nuoruus elämänvaiheena

Aalbergin & Siimeksen (2007, 15) mukaan nuoruusikä on ikävuosien 12–22 väliin sijoittuva psyykkinen kehitysvaihe, jota edeltää lapsuus ja jonka jälkeen saavutetaan aikuisuus. Nuoruusiän alkuvaiheen katsotaan alkavaksi varsinaisen murrosiän käynnistymisestä. Murrosiän ajankohta on yleensä tytöillä varhaisempi kuin pojilla. Hormonitoiminnan lisääntyessä fyysinen kasvu kiihtyy ja nuoren psyykkinen tasapaino muuttuu muotoaan. Nuori joutuu psykologisesti sopeutumaan näihin sisäisiin ja ulkoisiin muutoksiin sekä määrittelemään oman itsensä uudelleen. (Aalberg & Siimes 2007, 15.)

Lapsen ensimmäinen yksilöitymisvaihe käynnistyy kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Nuoruusiässä saavutetaan toinen yksilöitymisvaihe, jolloin nuoren on kyettävä löytämään uusi identiteetti, joka mahdollistaa lapsuudesta irtautumisen. Nuoruusiän ollessa ajankohtainen tulevat lapsenomaiset toiveet ja ristiriidat ajankohtaisiksi. Tämän ainutlaatuisen tilaisuuden vuoksi nuorella on mahdollisuus parantaa tulevan elämänsä laatua. (Aalberg & Siimes 2007, 15.)

Dunderfelt (2006,92–93) määrittelee nuoruuden sijoittuvan ikävuosien 12–20 väliseen ajanjaksoon. Erityisesti nuoruudessa ihminen joutuu opettelemaan sen, kuinka elää omaa elämäänsä yksilöllisesti ottaen samalla muut ihmiset, luonnon ja koko maailmankaikkeuden huomioon. Vaikka oma persoonallisuus ei vielä nuorena saavuta täyttä kukoistustaan, sitä silti valmistellaan ja kokeillaan ajoittain voimakkaastikin törmäillen ympäristössä vallitseviin erilaisuuksiin ja vaikeuksiin. Syntyvät vastoinkäymiset saattavat nuoren yksilöllisyyden uuteen vaiheeseen. (Dunderfelt 2006, 92–93.)

Nuoruusikä voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen, jossa jokaisessa on omat haasteet ja tehtävät. Ensimmäinen vaihe on **nuoruusiän varhaisvaihe**, joka ajoittuu ikävuosiin 12–16. Tässä nuoruusiän vaiheessa hormonaaliset muutokset aikaan saavat fyysisiä muutoksia, jotka voivat aiheuttaa nuoressa ärtyneisyyttä ja hermostuneisuutta. (Dunderfelt 2006, 92.) Varhaisvaihe voi olla nuorelle ristiriitaista aikaa. Toisaalta nuori haluaisi jo itsenäistyä ja irtautua vanhemmistaan ja auktoriteeteista, toisaalta taas palata lapsenomaisuuteen ja riippuvuuteen. Varhaisnuoruuden kuohunnassa nuori tarvitsee tuekseen samanikäisiä ystäviä ja perheen ulkopuolisia aikuisia, jotta hän pystyy nauttimaan omasta kasvustaan. (Aalberg & Siimes 2007, 68–69.)

Nuoruusiän keskivaihe sijoittuu ikävuosiin 16–19. Tässä ikävaiheessa nuori on osittain sopeutunut muutoksen kokeneeseen fyysiseen olemukseensa, mutta toisaalta he ovat vielä epävarmoja omasta naisellisuudestaan ja miehisyydestään. Nuoren minäkuva alkaa selkiytyä. (Aalberg & Siimes 2007, 69–70.) Nuori kokeilee rajojaan ja on hyvin tiedonhaluinen siitä, millaisia kykyjä ja taitoja hänellä on sekä millaisia vaikutusmahdollisuuksia hänellä omaan ympäristöönsä on. Nuoruusiän keskivaiheessa koetaan samastumisia ja ihasutumisia, jotka voivat kohdistua myös kokeilumielessä oman sukupuolen edustajaan. Nuori testaa omaa seksuaalisuuttaan ja kelpaavuuttaan ja kokee ensimmäisiä syvällisiä ihmissuhteita. (Dunderfelt 2006, 92–93.)

Nuoruusiän loppuvaihe, joka sijoittuu ikävuosiin 18–22, on ideologisen kriisin aikaa. Nuoruusiän loppuvaihe eli jälkinuoruus on seestymisvaiheen aikaa, jolloin nuori alkaa hyväksyä itsessään vanhempiensa kaltaisia piirteitä sekä heidän ideologiaansa. (Dunderfelt 2006, 93.) Nuoren kokemukset alkavat jäsentyä kokonaisuudeksi siitä, mitä naisena tai miehenä oleminen on. Nuori irrottautuu vanhemmistaan ja tekee valintoja aikuisuuteen liittyen. Kyky empatiaan lisääntyy ja nuori alkaa kantaa enemmän vastuuta omasta itsestään ja

itsestään yhteiskunnan jäsenenä. (Aalberg & Siimes 2007 70–71.)

2.1 Fyysinen kehitys

Murrosiän fyysinen kehitys sijoittuu nuoruusiän alkupuolelle, tytöillä aikaisemmin kuin pojilla. Suurimmalla osalla terveistä nuorista murrosikä etenee yhtäläisesti, mutta perimästä johtuvat tai yksilölliset tekijät saattavat aiheuttaa vaihtelua siihen, missä järjestyksessä, millä nopeudella ja millä tavalla murrosiän ilmiöt tapahtuvat. (Aalberg & Siimes 2007, 15.) Hormonitoiminnan lisääntyminen saa aikaa muutoksia kehossa, jotka voivat olla hämmentäviä ja epävarmuutta aiheuttavia asioita. Toisaalta muutokset saattavat aiheuttaa helpotuksen tunnetta ja ylpeyttä, koska nuori on saattanut olla huolissaan muuttuvasta kehostaan. (Murrosikä 2015.)

Tytöillä tapahtuu fyysistä kasvua, rinnat ja sukupuolielimet kehittyvät, kuu-
kautiset alkavat. Pojilla kivekset ja penis kasvavat sekä yölliset siemensyöksyt alkavat. Kasvupyrähdys ja äänenmurros ovat myös tyypillisiä murrosikään kuuluvia asioita. Molempia sukupuolia alkaa kiinnostaa seksi ja seksuaalisuus. Seurustelun ja monenlaisten ihmissuhteiden myötä tutustutaan myös toisen ihmisen vartaloon sekä seksuaalisuuteen. (Murrosikä 2015.)

2.2 Psyykkinen kehitys

Nuoren psyykkinen kasvu on hyvin voimakasta ja tärkeää, jonka aikana nuoren persoonallisuus kehittyy ja yksilöityy muuttuen nuoruusiän loppupuolella kohti lopullista muotoaan. Psyykkinen kehittyminen ei ole suoraviivaista, vaan sen ohella tapahtuu myös taantumista, jolloin nuoren lapsenomaiset piir-

teet korostuvat. Taantumisen saattaa ilmetä kielen köyhtymisenä, keskittymisvaikeuksina ja koulumenestyksen sekä -motivaation heikkenemisenä. Nuori hakee välillä sekä fyysistä että psyykkistä läheisyyttä ja huomiota vanhemmiltaan, välillä hän korostaen työntää vanhempiaan kauemmaksi. Psyykkiseen kehitysvaiheeseen kuuluu kolme keskeistä vaihetta, jolloin nuori tekee irtioton vanhemmistaan, oppii sopeutumaan omaan muuttuvaan kehoonsa ja hakee samanikäisistä kavereista tukea sekä turvaa kasvun tueksi. (Aalberg & Siimes 2007, 67, 74–75.)

Aaltosen, Ojaseen, Vihusen & Vilenin (2003, 74) mukaan nuoruusiässä lapsuuden aikana rakentunut identiteetti joutuu koetukselle nuoren etsiessä omaa paikkaansa ympäröivässä yhteiskunnassa. Nuoruuden identiteettikriisin aikana peilataan omia voimavaroja ja tarpeita yhteiskunnassa vallitsevaan kulttuuriin ja sen laittamiin tavoitteisiin. Nuori saattaa kipuilla erinäisten vaatimusten ristiaallokossa. Tällöin kasvattaja joutuu pohtimaan sitä, kuinka nuorta voisi tukea, jotta nuori pysyisi kaidalla polulla. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 2007, 74–75.) Nuoruusaikana havahdutaan huomaamaan oma yksilöllisyys ja sen eroavaisuudet muihin ihmisiin ja maailmaan verrattuna. Tämän havahtumisen kautta nuoren minuus alkaa herätä kohti uutta vaihetta. (Dunderfelt, 2006, 93.)

Sinkkosen (2010, 30-31) mukaan myös fyysisillä muutoksilla on yhteys psyykkiseen kehittymiseen. Tutkimuksessa oli haastateltu 59 tervettä murrosikäistä poikaa, joilla havaittiin olevan itsetunto-ongelmia siinä vaiheessa, kun genitaalien ja karvoituksen kehitys oli jo hyvässä vauhdissa, mutta vielä kesken. Tämä tulos sopii hyvin yleiseen käsitykseen siitä, että murrosiän alku on nuorelle stressaavaa aikaa. Fyysisen kehittymisen edetessä, myös mieliala ja impulssikontrolli paranivat. Kehityksen edetessä normaaliin tahtiin, nuori lauhuu huomattavissa asioiden sujuvan tavalliseen tapaan. (Sinkkonen 2010, 30–

31.)

2.3 Sosiaalinen kehitys

Sosiaalisella kehityksellä on yhteyksiä persoonallisen kehittymisen kanssa. Tämän kehitysprosessin aikana sopeudutaan ympäröivään yhteiskuntaan oppimalla sen normit, arvot ja käyttäytymismallit. Lapsuudessa samaistutaan esimerkiksi vanhempiin, joiden käyttäytyminen, arvot ja asenteet omaksutaan omaan käyttöön. Lapsen kasvaessa ja kehittyessä alkaa hän kontrolloida oma-toimisesti käyttäytymistään olematta enää auktoriteetti-riippuvainen. Vaikka itsenäinen kontrolli vahvistuu, säätelee ympäröivä kulttuuri kuitenkin voimakkaasti sitä mikä on sosiaalisesti hyväksyttävää käyttäytymistä ja mikä ei. (Aaltonen ym. 2003, 85.)

Nuorella on voimakas halu kuulua johonkin ryhmään ja kokea tulevansa hyväksytyksi. Hyväksytyksi tulemisen kokemisen tarve saattaa aiheuttaa sen, että nuori saattaa kokea joutuvansa, ryhmän paineen vuoksi, toimimaan omissa asenteidensa vastaisesti. Joskus taasen nuori saattaa olettaa muiden asettaneen esim. tietynlaisia pukeutumissääntöjä, jolloin nämä kuvitelmat voivat rajoittaa nuoren käyttäytymistä. (Aaltonen ym. 2003, 87.)

Nuoren identiteetin rakentumiselle ja kehitykselle on tärkeää se, että hän kuuluu johonkin ryhmään. Kahdenkeskiset suhteet saattavat tuntua nuoresta liian intiimeiltä, joten ryhmässä oleminen on turvallista. Ryhmässä oleminen tuo nuorelle rohkeutta ilmaista itseään ja tunteitaan tavalla, jolla ei yksilönä ilman ryhmän tukea uskaltaisi toimia. Nuori ikään kuin saavuttaa oman yksilöllisen identiteettinsä ryhmäidentiteetin kautta. Kavereilta saatu hyväksyntä merkitsee enemmän, kuin vanhempien mielipiteet ja näkökulmat asioihin. Ryhmän

ulkopuolelle jääminen ja yksinäisyyden kokeminen voi häiritä kehittyvää psyykettä. Tosin kaikki ryhmät eivät aina ole hyväksi nuoren kasvulle. Ryhmän taantuessa ja toimiessa ikätasolleen epäsopivalla tavalla, on se pahimmillaan yksilöä kasvua hidastavaa ja tuhoavaa. (Aalberg & Siimes 2007, 73.)

2.4 Nuoruuden kehitystehtävät

Nuoren tulee kohdata nuoruusiässä haasteita, joista selviytyessään hänelle mahdollistuu yksilöllinen kehittyminen ja seuraavaan elämänvaiheeseen siirtyminen. Näitä haasteita kutsutaan kehitystehtäviksi. Robert J. Havighurst tunnetaan ajatuksista eri-ikäisten ihmisten kehitystehtäviin liittyen. Havighurstin mukaan nuoruuden kehitystehtäviin kuuluvat muun muassa saavuttaa tunnepuolen itsenäisyys vanhemmista sekä valmistautuminen aviolliseen ja perhe-elämään sekä työelämään. Kehitystehtäviin kuuluu Havighurstin mukaan myös oman itsensä maskuliinisen/feminiinisen roolin löytäminen, oman fyysisen ulkonäkönsä hyväksyminen sekä oman ruumiinsa tarkoituksen mukaisen käyttämisen oppiminen ja sosiaalisesti vastuullisen käyttäytymiseen pyrkiminen. Nuoruuden kehitystehtävien haasteina ovat lisäksi taloudellisen vastuun kantamisen harjaantuminen ja maailmankatsomuksen, arvomaailman ja moraalin kehittyminen, joiden mukaan voi omaa elämäänsä ohjata. (Dunderfelt 2006, 94.)

Nuori luo itselleen haasteita asettamalla, joko tiedostamalla tai tiedostamatta, tavoitteita elämäänsä varten. Näihin tavoitteisiin pyrkimiseen nuori sitoutuu paremmin, saadessaan itse muokata niitä omaan elämäänsä sopiviksi. Hyväksymällä erilaisia kehityshaasteita rakentaa nuori itselleen käsittelyjärjestelmää erilaisiin ilmiöihin ja asioihin aikuisuutta silmällä pitäen. Tämän osaksi omaa persoonallisuutta tulleen järjestelmän avulla nuori selviää erilaisissa elämän-

tilanteissa ja ihmissuhteissa. Nuoruus ja sen mukanaan tuomat kehityshaasteet ovat hyvin tärkeitä yksilön kehityksessä. (Aaltonen ym. 2003, 19, 23.)

Autonomia on nuoruuden kehityksellinen päämäärä, jota kohti aletaan jo lapsuudessa tähdätä. Nuoruusikään liittyy tietynlaista jännitettä, jonka hyväksi käyttöä vaaditaan kasvun turvaamiseksi. Nuoren tulee käydä kaikki kehityksen vaiheet läpi, jotta hän voi saavuttaa itsenäisyyden. Nuoruutta kuvataan toisena mahdollisuutena, jolloin on mahdollisuus muuttaa persoonallisuutta ratkaisevalla ja lopullisella tavalla. Monet aiempien ikävuosien häiriöt voidaan korjata nuoruusiässä, jolloin nuori on henkisesti kehittyneempi kohtamaan ne. Nuoruus sanotaan olevan mahdollisuuksien aikaa. (Aalberg & Siimes 2007, 67–68.)

2.5 Seksuaalisuus nuoruudessa

Seksuaalisuus on osa ihmisen elämää riippumatta hänen iästään. Seksuaalisuus pitää sisällään sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuoliroolit, sukupuoli-identiteetin, sukupuolisuhteet, mielihyvän, erotiikan sekä lisääntymisen. Jokaisella ihmisellä on erilaisia seksuaalisuuden ilmenemismuotoja ja seksuaalisia kokemuksia. Niitä ovat niin asenteet, halut, ajatukset, uskomukset, fantasiat, käyttäytyminen, suhteet, roolit kuin seksuaalisuuden harjoittaminenkin. Riippumatta siitä, että seksuaalisuus voi pitää sisällään näinkin erilaisia asioita, ei jokainen ihminen koe niitä samalla tavalla. Siihen miten ihminen kokee seksuaalisuuden vaikuttaa moni asia muun muassa eettiset, biologiset, sosiaaliset, psykologiset, hengelliset, lailliset, taloudelliset, poliittiset, uskonnolliset ja historialliset tekijät. Seksuaalisuus ei siis liity mihinkään tiettyyn ikäkauteen vaan on osa meidän jokaisen ihmisyyttä elämän vaiheesta riippumatta. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010.)

Seksuaalisuus on sisäinen prosessi, joka pitää sisällään toiveiden, tunteiden ja valmiuksien kehittymisen. Vaikka seksuaalinen kehittyminen tapahtuu nuoren biologisten muutosten kautta, vaikuttavat siihen myös nuoren ymmärryksen ja tiedon lisääntyminen sekä tunne-elämän kehittyminen. Kaikkien kohdalla kehitysaikataulu on yksilöllinen ja seksuaalisuus kehittyy portaittain. (Cacciatore & Korteniemi - Poikela 2010, 9–10.)

Varhaismurrosikäinen on hämmentynyt ja epävarma oman seksuaalisuutensa suhteen. Nuoren tullessa varhaisaikuisuuteen löytää hän itsestään rohkaistumista, jonka seurauksena alkaa seksikokemusten asteittainen kartuttaminen. Kaikkien nuorten on saatava kokea nämä kehitysportaat omaan turvalliseen tahtiinsa. Seksuaalisuuden kehittyminen tapahtuu useiden vaiheiden kautta pitäen sisällään niin psyykkisen, sosioemotionaalisen kuin biologisen kehityksen. Kehitystä tapahtuu kaikilla näillä tasoilla, kaiken aikaa ja koko ajan. Eväitä kohti aikuisuuden seksuaalisuutta kerätään jokaisen kehitysportaan kohdalta. (Cacciatore 2006, 206.)

Seksuaalisuuden kehitysportaat voidaan jakaa yhdeksään eri kehitysvaiheeseen. Nämä kehityksen portaat ovat läsnä läpi koko ihmisen elämän. Lisäksi seksuaalisuuden kehittymiseen liittyy vahvasti kolme eri vaihetta: **uteliaisuus**, **herkistyminen** ja **rohkaistuminen**. Jokaiseen vaiheeseen kuuluu edellä mainittuja kehitysportaita, jotka ovat nimetty kuvaten kunkin vaiheen ihastumista ja rakastumista. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Uteliaisuuden vaiheeseen liittyy oleellisesti seksuaalisuuden **1. kehitysportas**. Tämä portas on nimeltään: "**Ensirakkaus, äiti-isä, nainen-mies**". (Seksuaalinen kehitys 2015.) Ensimmäisen kehitysportaan kautta lapsi kokee ensimmäisiä pettymisen ja rakastumisen kokemuksia ja hän oppii selviytymään niistä. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Herkistymisen vaihe alkaa murrosiässä. Vaihe pitää sisällään epävarmuutta omasta kehosta, jolloin seksuaalisuus muuttuu yllättäen hyvin henkilökohtaiseksi asiaksi. Kavereiden mielipiteillä ja sanomisilla on iso merkitys nuoren elämässä ja tuntuu, ettei seksuaalisuuteen liittyvistä asioista ole enää luonteva keskustella omien vanhempien kanssa. Nuori on tässä vaiheessa hyvin hämillään sekä haavoittuvainen oman seksuaalisuutensa kanssa. Hän tarvitsee paljon tietoa jo etukäteen kehitykseen liittyvistä muutoksista, jotta voi helpommin selvitä tämän vaiheen myllerryksistä. (Cacciatore & Korteniemi - Poikela 2010, 153–154.)

Koko murrosiän kestävän herkistymisvaiheen aikana nuoren itsetunto joko heikkenee tai parhaassa tapauksessa vahvistuu. Aikuisten tulee olla hienotunteisia kommentoidessaan nuoren ulkonäköön liittyviä asioita riippumatta siitä, tapahtuuko nuorella ylilyöntejä pukeutuessaan liian paljastavasti tai peittävästi etsiessään omaa tyyliään ilmaista itseään. Aikuisten tulee asettaa rajat nuorelle sopivan ja ei-sopivan pukeutumisen tai käytöksen kanssa asiallisesti ja tukea tarjoten. (Cacciatore & Korteniemi - Poikela 2010, 154.)

Nuori tarvitsee tukea ja kannustusta pohtiessaan omaa muuttuvaa kehoaan ja verratessaan itseään muihin. Myös median luomat mielikuvat saattavat luoda nuorelle paineita oman kehon kuvan suhteen. Nuoren täytyy saada hyväksyä omat seksuaaliset tunteensa ja oppia nauttimaan niistä. Nuori oppii tässä vaiheessa ottamaan enemmän vastuuta itsestään, ottamaan muita ihmisiä enemmän huomioon ja huolehtimaan itsestään. Nuori saattaa rakastua ja ihastua useaan kertaan sekä kohdata pettymyksiä. Hän myös hakee vaiheen aikana suuntaa omalle seksuaali-identiteetilleen. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Herkistymisen vaihe pitää sisällään useamman seksuaalisuuden portaan. Nii-
tä ovat muun muassa **seksuaalisuuden 2. porras, "Idolirakkaus"**, jonka aika-

na haaveillaan kodin ulkopuolella olevasta rakkaudesta. Ihailun tai tulisen rakastumisen kohde voi olla joku julkisuuden henkilö, joka on samaa tai eri sukupuolta ihailijan kanssa. Tämän seksuaalisuuden portaan aikana saadaan kokemusta ihastumiseen ja rakastumiseen liittyvistä tunteista ja pettymyksistä haaveilun turvin. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Seksuaalisuuden 3. porras on nimeltään "Tuttu salattu", jossa ihastutaan tai rakastutaan johonkin henkilöön, joka on osa ihastujan elämää. Henkilö voi olla esimerkiksi kaverin sisko tai vaikka luokanopettaja. Ihastuksen sukupuoli voi olla myös sama kuin ihastujalla itsellään, mutta se ei silti välttämättä kerro mitään tulevasta seksuaalisesta suuntautumisesta. Tästä ihastuksesta tai rakastumisen kohteesta ei vielä kerrota muille, se pidetään omana salaisuutena. Kokemuksen avulla opitaan kestämään läheiseen ihmiseen liittyviä tunteita. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Seksuaalisuuden 4. porras, "Kaverille kerrottu", on porras, jolla ihastutaan johonkin tuttuun henkilöön, yleensä ikätoveriin. Vielä ihastuksen kohteelle ei kerrota tunteista, mutta asiasta kerrotaan jollekin läheiselle ystävälle. Portaan tehtävänä on oppia luottamaan toiseen ihmiseen ja uskaltaa kertoa omista tunteistaan muille. Samalla opitaan erottamaan hyvän ystävän ja ei niin hyvän ystävän piirteitä. Ystävältä saatu tuki on tärkeää, koska portailla eteneminen riippuu siitä, kuinka ihastujan itseluottamus ja itsetunto kasvavat. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Portaalla 5, "Tykkään susta", harjoitellaan tunteista kertomista mielitietyille. Joskus tunteet eivät saa vastakaikua ja nuori voi tulla torjutuksi tunteidensa kohteen puolelta. Nämä kokemukset antavat nuorelle eväitä selvitä pettymyksistä. Jos ihastuksen kohde vastaa tunteisiin, on nuorella mahdollisuus kokea saaneensa itse aikaan jotain merkittävää. Nuorten ensimmäiset seurus-

telusuhteet eivät vastaa aikuisten käsitystä seurustelusta, mutta auttavat nuorta suhteiden solmimisen taidoissa. Aikuiset eivät saa väheksyä näiden seurustelusuhteiden tärkeyttä nuoren elämässä. Jonkin ajan kuluttua seurustelu päättyy, mutta usein pari jatkaa silti ystävinä. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Herkistymisen vaiheeseen kuuluu myös **seksuaalisuuden 6. porras " Käsi kädessä"**, joka antaa nuorelle eväitä ymmärtämään toista suhteessa itseensä, tukee nuoren kykyä ilmaista pettymyksiä ja myös sietämään niitä. Nuori oppii lisäksi ilmaisemaan rakkaudentunteitaan ja seurustelun pelisäännöt. Tämän kehitysvaiheen opit vaikuttavat läpi elämän tuleviin parisuhde- ja seurustelukokemuksiin. Tunteet tuodaan julki ja tunteet ovat molemminpuolisia. Vaikka tuntemuksista halutaan kertoa koko maailmalle, riittää tässä vaiheessa pelkkä käsi kädessä kulkeminen. Seurustelun päättyminen saattaa aiheuttaa voimakasta tunnepurkausta, jonka käsittelemiseen nuori tarvitsee vielä aikuisten tukea. Aikuisen tulee ottaa nuoren tunteet vakavasti ja auttaa nuorta hallitsemaan tunnereaktioitaan. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Seksuaalisuuden 7. porras "Suudellen" avaa nuorelle mahdollisuuden ottaa huomioon toisen tunteet ja ymmärtää, että kiihottuminen on terve ja normaali tunnereaktio suudellessa. Nuori oppii yhdistämään tunteiden ilmaisun, kiintymyksen ja rakkauden osaksi nautinnon kokemista ja tuottamista. Tämän vaiheen aikana nautintoa koetaan myös itsetyydytyksen kautta ja siitä tulee osa nuoren seksuaalisuutta. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Herkistymisen vaiheen viimeinen eli **seksuaalisuuden 8. porras "Mikä tuntuu hyvältä"**, vie nuoren tutustumaan kumppanin kehoon sekä siihen, kuinka otetaan vastaan hellyyttä ja kuinka sitä annetaan toiselle. Vaiheeseen liittyy vielä paljon ujostelua ja erilaisia estoja, mutta se kuitenkin antaa mahdollisuuden kokea yhdessä seurustelukumppanin kanssa mikä kiihottaa ja mistä kokee

nautintoa. Tässä vaiheessa nuoren on tärkeää oppia kertomaan omista peloistaan, mistä pitää ja mistä ei. Nuoren on opittava kieltäytymään kaikesta, mikä hänestä itsestään tuntuu epämiellyttävältä. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Murrosikäinen nuori tekee pikku hiljaa pesäeroa vanhemmistaan. Omien ystävien merkitys ja vaikutus nuoren valintoihin lisääntyy. Vanhemmat jäävät nuoren taustajoukoiksi ja heidän tehtävänä on tukea sekä rohkaista nuorta itsenäistymään. Nuori hyödyntää aiemmin oppimiaan ihmissuhdetaitojaan ja kokemuksiaan tunnemyrskyistä yhä itsenäisemmässä elämässään. Hänellä tulisi jo olla hyväksyvä käsitys itsestään, kyky neuvotella asioista ja pitää omia puoliaan. (Cacciatore ja Korteniemi - Poikela 2010,157.)

Seksuaalisuuden kehittymisen suhteen varhaisaikuisuuteen ehtinyt nuori siirtyy jo **rohkaistumisen** vaiheeseen, jonka aikana hän hakee uusia kokemuksia. Nuori on saanut rohkeutta kartuttaa kokemuksiaan sopivan kumppanin löydyttyä. Nuorella on yleensä tässä vaiheessa kehittynyt kyky ystävyyteen ja empatiaan. Vanhempien on luotettava hänen kykyynsä valita sopiva kumppani ja olla tukena epäonnistumisien hetkenä. Nuori tarvitsee vanhempiensa rohkaisua siitä, että mahdollisten epäonnistumisten jälkeen on vielä mahdollisuus olla onnellinen ja hallita omaa elämäänsä. Seksuaalisen rohkaistumisen vaiheessa nuori kokee seksuaalisuutensa olevan hänen omassa hallinnassaan. Nuori kuitenkin tarvitsee yhä seksuaalikasvatusta oppiakseen käyttäytymään vastuullisesti asian suhteen. Nuori tarvitsee tietoa tarjolla olevista seksuaaliterveyspalveluista sekä saamien oikeuksiensa mukana seuraavista vastuista. Hän joutuu yhä uudelleen ja uudelleen tekemään päätöksiä jokaisessa seksuaalisessa kontaktissa elämänsä aikana. Päätökset hänen tulee tehdä omaa siintään kuunnellen. (Cacciatore & Korteniemi - Poikela 2010, 158-159.)

Seksuaalisen rohkaistumisen vaiheessa on vuorossa **9. seksuaalisuuden kehi-**

tyssporras "Rakastellaan". Kehityksen kannalta olisi tärkeää, että nuorella on aito rakkaussuhde kumppaniinsa. Nuori tietää jo mitä on kokea rakkautta niin psyykkisesti kuin fyysisestikin ja hän tietää kuinka antaa mielihyvää myös toiselle. Tässä vaiheessa suhde on jo niin läheinen, että se saattaa johtaa yhdyntään. Ensimmäinen yhdyntä on tärkeä asia nuoren aikuistumisen kannalta. Ensimmäisen yhdyntäkerran aikana nuori luottaa täysin rakkauden kohteeseensa ja antaa oman neitsyytensä / poikuutensa toiselle. Ensimmäinen yhdyntä onnistuu harvoin täydellisesti ja päättyy harvoin orgasmiin, mutta hetki jaetaan itselle tärkeä henkilön kanssa. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Yhdeksännen kehitysportaan aikana olisi jo osattava parisuhdetaitoja, joilla kääntää suhteessa tulevat ristiriidat voimavaroiksi ja syventäviksi tekijöiksi. Aiemmin on myös opittu, että erosta voi selvitä, jonka myötä nuorella pitäisi olla kyky pohtia eron mahdollisuutta suhteen tullessa umpikujaan. Seksuaalisen kehittymisen vuoksi olisi tärkeää, että tämän portaan aikana nuori ei tulisi loukatuksi. Myös itsemääräämisoikeuden toteutuminen on keskeisessä roolissa. Nuoren on osattava kieltäytyä, jos hänestä itsestään siltä tuntuu. Näillä asioilla on vaikutusta myöhemmässä elämässä. Nuoren on osattava huolehtia ehkäisystä, olla tietoinen sukupuolitaudeista ja ottaa vastuu omasta toiminnastaan. Hänen on itse tehtävä päätöksiä ja valintoja, kannettava vastuu sekä luotettava siihen, että siivet kantaa. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Seksuaalinen kehitys jatkuu läpi ihmisen elämän. Jokainen etenee omaan tahtiinsa eivätkä kaikki halua jakaa seksuaalisuuttaan missään vaiheessa toisen ihmisen kanssa. Jokainen kehitysvaihe on kuitenkin tarpeen, jotta nuori voi solmia ja pitää kunnossa parisuhdettaan tai perustaa perheen. (Cacciatore 2007, 175.)

Nuorella saattaa olla kiire kokea uusia asioita, joihin hän ei ole vielä valmis.

Nuorelta saattaa jäädä joitakin seksuaalisen kehityksen portaita välistä tai hän saattaa edetä niitä liian nopeasti. Tällaisilla asioilla on vaikutusta nuoren elämään nyt ja aikuisenakin. Nuori voi altistua kaltoin kohtelulle, hän saa väärää tietoa niin seksuaaliterveydestä kuin seksuaalisuudestakin ja hänelle voi tulla itsetunto-ongelmia, jotka voivat johtaa riskikäyttäytymiseen. Aikuisuudessa hän voi olla kykenemätön tasavertaiseen parisuhteeseen ja hänellä saattaa ilmetä seksuaaliongelmia. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

Nopealla tahdilla edetyt seksuaalisuuden portaavat ja liian aikaisin aloitetut yhdynnät vaikuttavat sekä tyttöjen että poikien itsetuntoon negatiivisesti sekä oman seksuaalisuuden kokemiseen hyvin vahvasti. Nuoren tulisi muistaa kuunnella omia tunteitaan ja tarkastella minkälainen läheisyys ja kosketus juuri hänestä tuntuvat hyvältä tässä kehityksen vaiheessa sekä luottaa omaan tunteeseensa. (Seksuaalinen kehitys 2015.)

”Kenestäkään ei kehity joutsenta yhdessä yössä, eikä kaikista tarvitse tullakaan valkoista ja suurta lintua” (Cacciatore 2007,210).

3 Seksuaalikasvatus nuoren terveyden edistämässä

Seksuaaliterveydellä tarkoitetaan henkilön psyykkisen, sosiaalisen, fyysisen ja emotionaalisen hyvinvoinnin tilaa suhteessa omaan seksuaalisuuteen. Sillä ei tarkoiteta pelkästään jonkin vamman tai sairauden poissaoloa. (Seksuaaliterveys 2015.)

WHO (2010) määrittää seksuaaliterveyden pitävän sisällään myös kunnioitta-

van ja positiivisen asenteen seksuaalisiin suhteisiin ja seksuaalisuuteen sekä henkilön oikeuden nautinnollisiin ja turvallisiin kokemuksiin seksuaalisuudessaan. Seksuaaliset kokemukset ilman väkivaltaa, pakottamista ja syrjintää edistävät ja pitävät yllä hyvää seksuaaliterveyttä. Saavuttaaksemme ja ylläpitääksemme hyvää seksuaaliterveyttä tulisi meidän kaikkien toteuttaa, kunnioittaa ja suojella kaikkien ihmisten seksuaalioikeuksia. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010.)

Seksuaaliterveyteen liitetään hyvin vahvasti myös perhesuunnittelu ja lisääntymisterveys. Perhesuunnittelulla pyritään ennalta ehkäisemään ei-toivottuja raskauksia ja tarjoamaan tietoa erilaisista raskaudenehkäisymenetelmistä. (Seksuaaliterveys 2015.)

Lisääntymisterveydellä pyritään suojelemaan hedelmällisyyttä niin, että henkilö voisi saada biologisia lapsia siinä elämänvaiheessa, kun se tuntuu ajankohtaiselta. Hedelmällisyyttä pyritään vaalimaan antamalla tietoa sukupuolitaudeista ja ehkäisymenetelmistä. Hedelmällisyyden suojelemista on myös erilaisten tautien ja sairauksien seulonnat sekä mahdollisten löydösten hoitaminen. (Seksuaaliterveys 2015.)

Jos tarkastellaan nuorten seksuaaliterveyttä, huomataan, että avainasemaan nousee nuoren oma suhtautuminen itseensä kunnioittavasti ja terveesti. Nuoren hyvinvointiin vaikuttavat ennen kaikkea hyvä itsetunto ja itsensä kunnioittaminen. (Nuoren seksuaaliterveys 2015.)

Nuori tarvitsee ja on oikeutettu saamaan tietoa seksuaaliterveydestä ja seksuaalisuudesta. Nuori saa tietoa kuuntelemalla ja katselemalla ympäristönsä viestejä sekä lukemalla asioista. Hän ei kuitenkaan välttämättä osaa erottaa onko saatu tieto oikeaa ja luotettavaa. Tähän nuori tarvitsee tukea ja lisäksi

hänelle tulee selvittää miten soveltaa saamaansa tietoa, kuinka pitää yllä hyvää seksuaaliterveyttä ja mitä palveluita hänellä on tätä varten käytössä. Kaiken tämän tiedon ja ohjauksen tulisi tulla kehityksen kannalta oikeaan aikaan ja sellaisena, että nuori kokee sen itselleen hyödylliseksi. Tämä lisää nuoren motivaatiota ja tiedon omakohtaisuus parantaa sen sisäistämistä. (Nuoren seksuaaliterveys 2015.)

Nuoren seksuaaliterveyteen vaikuttavat eniten ystävät, koti, harrastukset, koulu ja perusterveydenhuolto. Siksi on huomioitava se, että kotoa opitut asenteet ja arvot heijastuvat myös nuoren asenteisiin. Kun nuoren asenteet ovat lähtöisin myönteisistä ja kunnioittavista arvoista ja asenteista, suojaavat ne nuorta vahingollisilta päätöksiltä ja turhien riskien ottamiselta. Nuoren aikuistuesssa hän oppii vertailemaan ja pohtimaan asenteitaan suhteessa muihin ihmisiin sekä kykenee rakentamaan oman arvomaailmansa. (Nuoren seksuaaliterveys 2015.)

3.1 Seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatuksen kolme ammatillista osaa ovat seksuaalivalistus, -opetus ja -neuvonta. Seksuaalivalistuksella tarkoitetaan valistusta, joka annetaan joukkoviestinnän avulla yksisuuntaisesti isommalle yleisölle kerrallaan. Seksuaaliopetus puolestaan pohjautuu johonkin tiettyyn suunnitelmaan ja sitä annetaan ryhmäkohtaisesti. Seksuaalneuvontaa annetaan henkilökohtaisesti ja se käsittelee yksilön omia tarpeita. Seksuaalikasvatus on osa nuorten seksuaaliterveyspalveluja. (Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 10.)

Seksuaalikasvatus on läsnä läpi ihmisen elämän. Se alkaa jo varhaislapsuudessa jatkuen nuoruudesta aikuisuuteen. Lasten ja nuorten kohdalla seksuaa-

likasvatuksella pyritään erityisesti suojelemaan ja tukemaan heidän seksuaalista kehitystään. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 19.)

Seksuaalikasvatuksen tavoitteita ovat seksuaaliterveyden ja yksilöiden sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen. Sillä pyritään myös lisäämään taitoja ja tietoja sekä vaikuttamaan asenteisiin. (Seksuaalikasvatus 2015.) Seksuaalikasvatuksella pyritään lisäämään nuoren itsenäisen päätöksenteon ja persoonallisuuden kasvua sekä antamaan valmiuksia nuorelle pitää yllä ja luoda tyydyttäviä ihmissuhteita. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 21.) Seksuaalikasvatusta annettaessa tulee aina huomioida nuoren kehitystaso ja ikä sekä lisäksi myös kulttuuriset ja uskonnolliset lähtökohdat ja sukupuoli. Näin toimien voidaan tarjota juuri sen hetkiseen kehitysvaiheeseen tarvittavia tietoja ja taitoja. (Seksuaalikasvatus 2015.)

Seksuaalikasvatukselle on aina varattava ajankohta kouluissa ja se on toteutettava yksityiskohtaisesti opetusohjelmassa. Pelotteluun seksuaalikasvatus ei saa perustua, vaan oppilaiden turvallisuuden tunteesta on huolehdittava opetuksen aikana. Hyvin toteutetussa seksuaalikasvatuksessa huomioidaan oppilaiden tarpeet ja otetaan oppilaat aktiivisesti mukaan sen järjestämiseen, arviointiin ja toteuttamiseen. Annettu seksuaalikasvatus ei ole vain yksittäinen kerta, vaan se on ihmisen elämän mittainen jatkuva prosessi. Seksuaalikasvatuksessa käydään läpi samoja asioita useamman kerran, lisäten niihin uutta tietoa nuoren kehitystason ja iän mukaan. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 30–31.)

Seksuaalikasvatuksen toteuttamisessa tulisi hyödyntää interaktiivisia menetelmiä, kuten esimerkiksi näyttelemisen tai musiikki. Interaktiivinen tapa huomioi seksuaalikasvatuksen lähtökohtina juuri nuorten taholta tulevat kysymykset ja aiheet. Tärkeintä on edistää viestintää nuorten keskuudessa. Sek-

suaalikasvatuksen antaja ikään kuin toimii keskustelun herättäjänä nuorten parissa, jotta he pääsevät pohtimaan omia asenteitaan ja näkökantojaan. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 30–31.)

Seksuaalikasvatus tulisi toteuttaa hyödyntäen tarjolla olevia yhteistyökumppaneita, kuten esimerkiksi kouluterveydenhuolto ja neuvontakeskukset. Nuori tulisi tutustuttaa etukäteen seksuaalikasvatuksen monialaisiin tahoihin, jotta hän voisi hyödyntää näiden tahojen palveluita tarpeen vaatiessa myöhemmin elämässään. Jotta annettavalle seksuaalikasvatukselle saataisiin kaikki mahdollinen tuki, tulisi se toteuttaa yhteistyössä myös nuorten vanhempien ja koulun ulkopuolella olevan yhteisön kanssa (nuorisotyö, terveydenhoitopalvelut). (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 31.)

Vaikka opetusohjelmat määrittävätkin seksuaalikasvatuksen sisällön ja laajuuden isommassa mittakaavassa, voidaan tilannelähtöisyys kuitenkin huomioida annettavassa seksuaalikasvatuksessa. Tilannelähtöisyydessä huomioidaan edellä mainittujen iän ja kehitysvaiheen lisäksi myös oppilaiden kulttuuri- ja sosiaalinen tausta. Ei ole olemassa kaikille yhtenäisesti sopivaa lähestymistapaa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 31.)

Annettava seksuaalikasvatus olisi hyvä myös mukauttaa sukupuolen mukaan. Tällaisen toimintamallin avulla voidaan tarjota parempia oppimismenetelmiä ja huomioida kunkin sukupuolen erilaiset tavat käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 31.)

Seksuaalikasvattajalta puolestaan vaaditaan ennen kaikkea avointa suhtautumista asiaan, motivoituneisuutta seksuaalikasvatuksen antamiseen ja tietoa siitä, millä tasolla kullekin ikäryhmälle seksuaalikasvatusta annetaan. Seksua-

aalikasvatusta antavan henkilön on tiedostettava olevansa nuorille usein myös roolimalli. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 32.)

3.2 Seksuaalikasvatus yläkoulussa

Peruskoulussa opetetaan terveystietoa koko ala- ja yläkoulun ajan. Alakoulussa terveystietoa opiskellaan osana muita oppiaineita, 7.-, 8.- ja 9.- vuosiluokilla itsenäisenä oppiaineena. Terveystiedon opiskelu suunnitellaan yhteistyössä muiden oppiaineiden ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on oppilaan terveyden, hyvinvoinnin edistäminen sekä turvallisuutta tukevan osaamisen vahvistaminen. Myös oppilaiden tiedollisten, sosiaalisten, tunteiden säätelyä ohjaavien, toiminnallisten ja eettisten valmiuksien kehittäminen ovat osa opetuksen tehtävistä. (Opetushallitus 2004, 200.)

Terveystiedon opetuksen lähtökohtana on se, että nuori ymmärtää terveyden olevan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn kokonaisuus. Oppiaine on oppilaslähtöinen ja se tukee nuoren toiminnallisuutta sekä osallistuvuutta. Opetuksen pyrkimyksenä on kehittää tietoja ja taitoja sekä oman että muiden ihmisten terveyden ja vastuun ottamisen valmiuksien edistämiseksi. Lähtökohtana opetuksessa tulee olla nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntapa. Myös omaan paikkakuntaan liittyvät ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiat otetaan opetuksessa huomioon, samoin muut omaan kouluun liittyvät tekijät. Opetuksen myötä kehitetään tiedonhankintaa koskevia taitoja sekä edistetään kriittistä arvopohdintaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyen. (Opetushallitus 2004, 200.)

Seksuaalikasvatus on osa terveystietokasvatuksen kokonaisuutta. Kokonaisuuteen

kuuluu nuoruuden kehityksen erityispiirteiden ja tarpeiden sekä kehittyvän seksuaalisuuden käsittely. Yläkoulun seksuaalikasvatukseen sisältyy myös seksuaaliterveyden perusteiden opetus, raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmien sekä vastuullisen seksuaalikäsitteiden opettaminen. Ihmissuhteisiin, seksuaalisuuteen ja käyttäytymiseen liittyviä arvoja ja normeja käsitellään myös osana seksuaalikasvatuksen kokonaisuutta. Yläkoulun seksuaalikasvatuksen aikana opetetaan lisäksi se, mitä oman kunnan terveys- ja hyvinvointipalveluihin kuuluu, kuinka niihin hakeudutaan ja miten palveluita käytetään tarkoituksenmukaisella tavalla. (Opetushallitus 2004, 201–202.)

Seksuaalikasvatusta opetetaan yläkoulussa jokaisella luokka-asteella osana terveystiedon oppiainetta. 9.-luokan seksuaalikasvatus käsittelee seksuaalista kasvua, parisuhdetta sekä seksuaalista ja lähisuhdeväkivaltaa. 9.-luokkalaisten terveystiedon oppikirjassa kerrotaan ihmisen seksuaalisuuden olevan läpi elämän muuttuva asia, jonka moninaisuus on arvokas asia. Seksuaalisuuden kerrotaan olevan yksi terveyttä ylläpitävistä tekijöistä. Oman seksuaalisuuden kokemukset voivat vaihdella, samoin kokemus omasta sukupuolesta. Myös ympäristö asettaa yksilölle normeja, jotka saattavat aiheuttaa omat haasteensa seksuaalisen minäkuvan rakentamiselle. Oppikirjassa kehoitetaankin välillä pysähtyä miettimään sitä, millaista kuvaa itse välittää seksuaalisuuteen liittyen ja millä tavalla muita, eri tavoin seksuaalisesti suuntautuneita ihmisiä, kohtelee. (Hassinen, Kannas, Löytty-Rissanen, Orkovaara, Ruuhilahti & Villa 2013, 22–31.)

Hassisen ym. (2013, 25–27) mukaan parisuhteen tulisi perustua tasa-arvoon ja keskinäiseen kunnioitukseen. Myös itsensä rakastaminen ja arvostaminen ovat parisuhteen kannalta tärkeitä asioita. Parisuhteeseen valmistaudutaan seurustelusuhdeiden myötä, jolloin opetellaan olemaan toisen lähellä ja sietämään myös kumppanin huonot puolet. Seurustelusuhdeiden myötä opitaan

se, mikä itselle on tärkeää ja myös miltä haluaa aikuisena parisuhteissa välttyä. Kappaleessa käydään lisäksi lävitse se, mihin asioihin seksuaalisesti terve aikuinen pohjaa parisuhteensa. (Hassinen ym. 2013, 25–27.)

Oppikirjassa käsitellään seksuaalista väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa kertomalla sen olevan väärin, haavoittavaa ja kuinka siihen ei tule alistua. Oppikirjassa kerrotaan myös, kuinka väkivallan tekijä voi olla tuttu ihminen ja kuinka uhri voi kokea aiheuttaneensa itse tapahtuman. Oppikirjan sivuilta löytyy internetosoitteita muun muassa rikosuhripäivystykseen ja poliisin sivuille sekä ohjeistetaan kuinka toimia, jos on joutunut väkivallanteon kohteeksi. (Hassinen ym. 2013, 28–31.)

4 Nuorten kokemuksia liittyen koulun seksuaalikasvatukseen

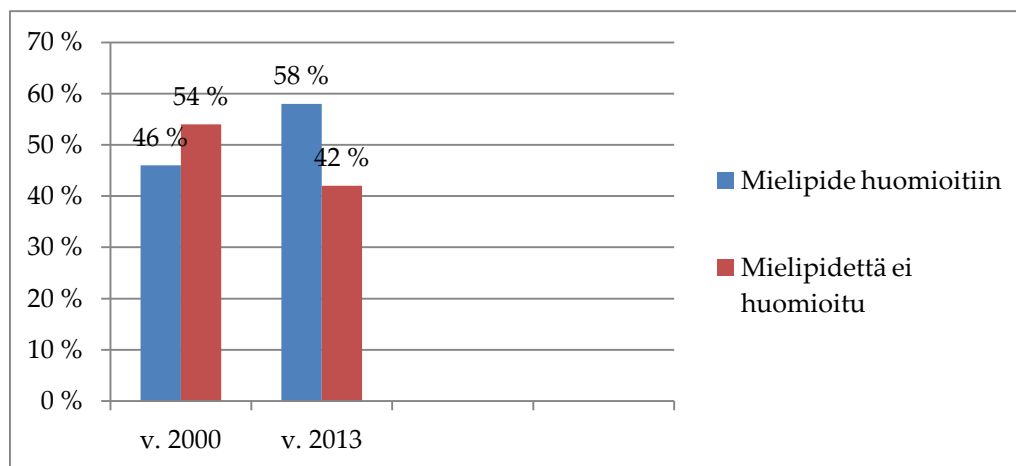
Kartoitettaessa nuorten kokemuksia saamastaan seksuaalikasvatuksesta voidaan hyödyntää jo tehtyjä tutkimuksia. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos toteuttaa kouluterveyskyselyn kahden vuoden välein, jossa kartoitetaan 8.- ja 9.-luokkalaisten nuorten osalta oppilashuoltoa, seksuaaliterveyttä tai esimerkiksi kouluoloja. Nuorten tiedontarvetta liittyen seksuaaliterveyteen on tutkittu myös Väestöliiton internetpalvelun avulla. Internetpalvelu on ollut käytössä Väestöliitolla vuodesta 2001 asti. Palvelun avulla nuoret voivat esittää kysymyksiä seksuaaliterveyteen liittyen nimettömänä ja luottamuksellisesti. (Rinkinen 2012, 7.) Lisäksi Väestöliitolla on myös hanke Tehoa poikien seksuaaliopetukseen (PoikaS), joka on pyrkinyt selvittämään aidosti juuri yläasteikäisten poikien tiedon tarvetta seksuaaliasioissa sekä heidän kokemuksiaan saamastaan seksuaalikasvatuksesta. (Kontula 2012, 258–260.) Terveiden ja

hyvinvoinnin laitos sekä Seksuaali- ja lisääntymisterveysyksikkö ovat päivittäneet Edistä, ehkäise, vaikuta- seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman vuosille 2014–2020, jossa painotetaan vielä paljon olevan tehtävänä seksuaali- ja lisääntymisterveyden saralla. Toimintaohjelman mukaan etenkin peruskoulun seksuaalikasvatukseen tulisi panostaa nykyistä enemmän. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 3, 16.) Nuorten kokemuksista koulun seksuaalikasvatukseen liittyen on myös tehty Pro Gradu ja (Liite5).

4.1 Kouluterveyskysely

Suomalaisten nuorten tietoa seksuaaliterveydestä on kerätty jo vuodesta 1996 peruskoulujen 8.- ja 9.-luokkalaisilta kouluterveyskyselyn avulla. Kyselyn avulla on myös kartoitettu vuodesta 1999 alkaen lukiolaisten sekä vuodesta 2008 alkaen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten tietoja seksuaaliterveydestä. Seksuaaliterveystiedot ja seksuaalikäyttäytyminen ovat yksi aihealue kouluterveyskyselyssä. (Kouluterveyskysely 2015.)

Kyselyn avulla voidaan havaita 8.- ja 9.-luokkalaisten oppilaiden kokemusten olevan se, että heidän mielipiteensä otetaan huomioon koulutyön kehittämisessä. Vuosien varrella oppilaiden mielipiteen huomioiminen on lisääntynyt jonkin verran (Kuvio 1.). (Kouluterveyskysely/Kouluolot, 2000/2001–2013.

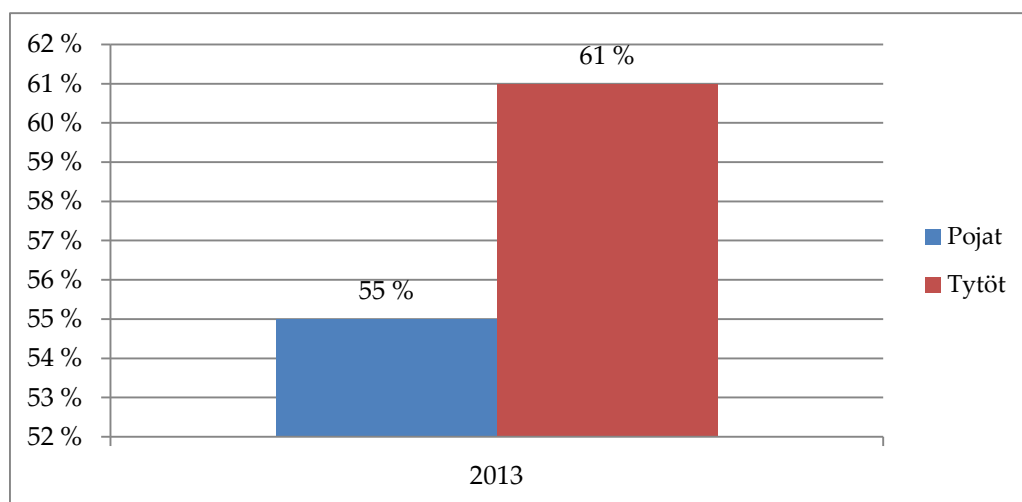

Kuvio 1. Oppilaiden mielipiteiden huomioiminen koulutyön kehittämisen suhteen

(Kouluterveyskysely 2000/2001–2013.)

Kouluterveyskyselyn mukaan vuosien varrella 8.- ja 9.-luokkalaisten mielipiteet siitä, kuinka helppoa on ollut varata aika terveydenhoitajan tai lääkärin luokse seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa, ovat olleet vaihtelevia. Pojat kokevat ajan varaamisen aiempaa helpommaksi, kun tytöt puolestaan kokevat sen vaikeammaksi nykyään kuin aiemmin. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013).

Yli puolet pojista ja tytöistä koki vanhempiensa kanssa keskustelun seksuaalisuuteen liittyvistä asioista melko vaikeaksi tai vaikeaksi (Kuvio 2.) (Kouluterveyskysely/ Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013). Kysymys on esitetty Kouluterveyskyselyssä ensimmäisen kerran vuonna 2013.

Kuvio 2. Keskustelun vaikeus seksuaalisuuteen liittyvistä asioista vanhempien kanssa

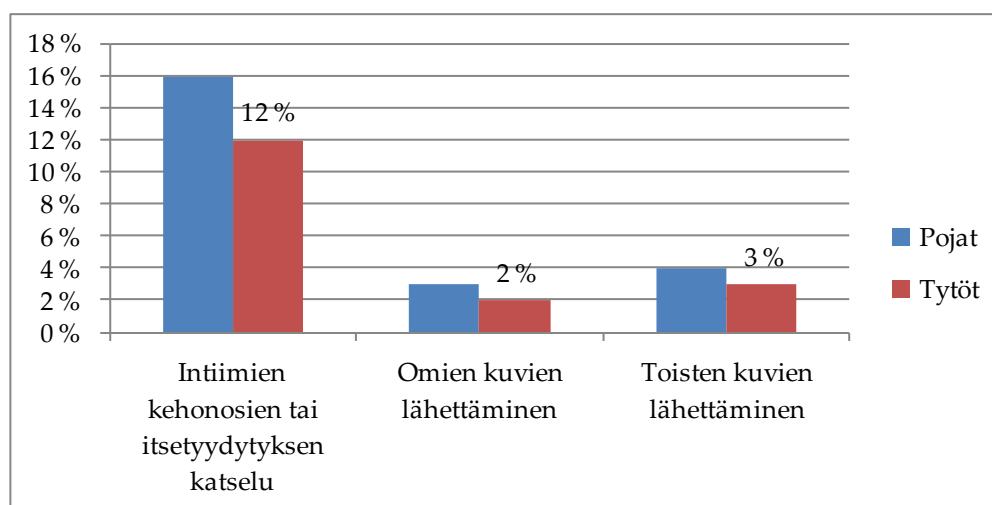
(Kouluterveyskysely 2000/2001–2013.)

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn pohjalta on saatu selville, että vuodesta 2008 / 2009 lähtien nuorten tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ovat heikentyneet riippumatta vastaajan sukupuolesta tai opiskeluasteesta. Tietojen heikkeneminen oli huomattavinta nimenomaan seksitautien osalta. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 28.)

Kouluterveyskyselyn mukaan yläasteikäisten nuorten omat kokemukset siitä, onko heillä hyvä tiedot seksuaaliterveydestä, ovat vuosien varrella laskeneet. Vastausten perusteella tyttöjen ja poikien välillä on eroa siinä, millaisiksi he omien seksuaaliterveystietojen laajuuden kokevat. (Peruskoulun 8.- ja 9.-luokan tyttöjen/poikien hyvinvointi 2004 / 2005–2013.)

Kouluterveyskyselyn myötä on alettu vuodesta 2013 lähtien selvittämään internetin käytön vaikutuksia 8.- ja 9.-luokkalaisten seksuaaliterveyteen. Kyselyn myötä on selvinnyt, että tytöt kokevat poikia enemmän seksuaalista häirintää netin tai puhelimen välityksellä. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013.)

Lähes yhtä moni 8.- ja 9.-luokkalaisista tytöistä ja pojista on katsellut netin kautta intiimejä kehon osia tai itsetyydytystä webkameran välityksellä. Omia tai toisten intiimejä kuvia olivat kyselyn mukaan lähettäneet muiden nähtäväksi molemmat yhtä paljon (Kuvio 3.). (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013.)

Kuvio 3. Netin kautta intiimien kuvien lähettäminen tai katsominen, itsetyydytyksen katselu
(Kouluterveyskysely 2000/2001–2013.)

8.- ja 9.-luokkalaisista pojat katsovat huomattavasti ikäisiään tyttöjä enemmän pornografiaa netin kautta. Tytöt keskustelevat seksistä netissä tuntemattoman, ei terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa poikia enemmän. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013.)

4.2 Väestöliiton internetpalvelun tutkimus

Väestöliiton Internet-palvelun kysymys-vastauspalstalle lähetettiin vuonna 2002, 2004 ja 2008 1015 viestiä, jotka pitivät sisällään 2055 eri kysymystä. Näi-

den kysymysten pohjalta on tehty väitöskirja. Tutkimukseen mukaan otetut kysymykset olivat 11–17- vuotiaiden nuorten esittämiä. Heistä tyttöjä oli 51 %, poikia 24 % ja 25 %:sta kysymyksistä ei käynyt ilmi lähettäjän sukupuolta. (Rinkinen 2012, 7.)

Tutkimuksesta käy ilmi, että nuorten tiedontarve liittyi seksuaaliseen toimintaan (32 %), mieheksi ja naiseksi kasvamiseen (28 %) ja raskauteen (27 %). Vain pieni osa kysymyksistä liittyi seksitauteihin (9 %), seurusteluun (3 %) tai seksuaalisuuteen terveystarkastuksissa (1 %). Lähes aina nuoret pohtivat kysymyksissään muun muassa tilanteen normaaliutta, aikuisten suhtautumista, tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä tai tilanteen hyväksyttävyyttä. Vaikkakin tutkimuksesta saatuja tietoja voi hyödyntää internetissä tarjottavan seksuaalineuvonnan kehittämiseen, voidaan siitä saada vinkkejä myös kouluissa tapahtuvaan seksuaalikasvatukseen. (Rinkinen 2012, 7-8.)

Enemmistö nuorten kysymyksistä käsitteli seksuaalista toimintaa (32 %). Tätä aiheetta nuoret pohtivat kysymyksissään hyvin laajasti. Kysymykset koskivat itsetyydytystä, kiihottumisvaikeuksia, seksin aloittamista ja sen hyväksyttävyyttä. Nuoret olivat usein huolissaan mahdollisesta seksiongelmasta. (Rinkinen 2012, 63.) Nuoret pohtivat usein ongelmiansa syytä ja sitä mistä se on heille mahdollisesti syntynyt. Nuoret etsivät vastauksia siihen kuinka heidän tulisi ongelman kanssa edetä, mitä hoitokeinoja ongelmaan olisi. (Rinkinen 2012, 65.)

Nuoret miettivät paljon myös erilaisten tilanteiden normaaliutta. Esitettyjen kysymysten perusteella oli mahdollista todeta, että nuoret epäilivät kehossaan olevan jonkun ongelman, mutta kuitenkin miettivät voisiko tilanne ollakin aivan normaalia. He hakivat kysymyksillään asiantuntijan määrittystä tilanteelle ja tietoa siitä kuinka vakavasta ongelmasta oli kyse. Nuoret olivat huo-

lissaan näiden ongelmien vaikutuksesta myöhempään seksielämään. (Rinkinen 2012, 66.)

Nuoria mietitytti miten seksiä konkreettisesti tehdään? He pohtivat millaisia erilaisia tapoja on tehdä seksiä ja mitä seksi on? He pohtivat lisäksi seksin terveellisyyttä ja tuntemuksia, jotka liittyvät seksiin sekä kuinka seksi vaikuttaa omaan kehoon. Varmuutta kaivattiin siihen kuinka kauan yhdyntä normaalisti kestää, miten seksi ja yhdyntä eroavat toisistaan ja mikä on seksin tarkoitus. (Rinkinen 2012, 67.)

Tutkimuksen kysymyksistä on nähtävissä nuorten henkinen valmistautuminen ennen seksielämän aloittamista. He valmistautuvat seksielämän aloittamiseen miettimällä varautumiskeinoja seksiin, pohtivat oikeaa ajankohtaa ja käsittelevät seksiin liittyviä pelkojaan. Nuorten esittämät kysymykset liittyivät aiheisiin, kuinka tietää olevansa valmis seksiin, onko omat sukupuolielimet valmiita yhdyntään, kannattaako tietyn henkilön kanssa harrastaa seksiä tai onko kysyjän ikä sopiva seksin aloittamiseen. Nuorilla oli ennakkokäsitys siitä, että ensimmäinen yhdyntä ei tulisi onnistumaan. Ensimmäiseen yhdyntään liitettiin paljon mahdollisia ongelmia ja nämä ongelmat puolestaan herättivät nuorissa myös pelkoja. (Rinkinen 2012, 74–75.)

Useissa kysymyksissä nuoret pohtivat niin oman seksuaalisen toiminnan, ajatustensa kuin halujensakin laillisuutta tai hyväksyttävyyttä. Nuoria epäilytti esimerkiksi itsetyydytyksen määrän normaalius, onko kiihottavien kuvien katsominen normaalia tai onko omien seksuaalisten halujen herääminen yli-päättään oikein tai tervettä. Nuoret pohtivat monessa kysymyksessä yhdyntän laillisuutta eri-ikäisen kumppanin kanssa ja sitä mitä seurauksia toiminnalla saattaisi olla. Osa kysymyksistä liittyi pelkoon pedofiiliasta. Nuori saattoi pelätä tulewansa aikuisena pedofiiliksi, koska tykkäsi nyt itseään pari vuotta

nuoremasta tytöstä. (Rinkinen 2012, 75–77.)

Pieni määrä kysymyksistä käsitteli suutelemista tai seksuaalisten rajojen rikkomista. Näiden aiheiden kysymykset liittyivät avun saantiin tilanteessa, jossa nuori on joutunut hyväksikäytön uhriksi sekä hyväksikäytön vaikutuksiin nuoren kehityksessä. Suutelemiseen liittyvät kysymykset koskivat lähinnä suutelutekniikkaa ja epätietoutta siitä voiko jotain tauteja tarttua suudella. (Rinkinen 2012, 79–80.)

Toiseksi eniten kysymyksiä tuli liittyen naiseksi ja mieheksi kasvamiseen (28 %). Nuoret pohtivat oman kehonsa ulkonäköä sekä kehonsa hormonaalista toimintaa. Mieltä painoivat myös mietteet identiteetin kehityksestä ja tunteista. Murrosiän alkaminen ja oma muuttuva keho aiheuttivat ihmetystä. Kysymysten avulla etsittiin vastausta tilanteen normaaliuteen, mistä ongelma johtuu ja kuinka siihen voisi vaikuttaa. (Rinkinen 2012, 81.)

Usein kysymykset liittyivät sukupuolielimiin ja niihin liittyviin ongelmiin (kireä esinahka, epäsäännölliset kuukautiset). Varmistusta haettiin sille, että kaikki mikä nuoren kehon toiminnassa ja ulkonäössä tapahtui, olisi asiaan kuuluvaa juuri nyt. Nuoret pohtivat normaaliuttaan niin pituuden ja painon suhteen, kuin karvoituksen tai sukupuolielinten toiminnan suhteen. Tyttöjä askarrutti erityisesti onko normaalia olla ajamatta häpykarvoitustaan ja pitääkö mies häpykarvoitusta inhottavana. Pojat puolestaan pohtivat kysymyksissään peniksensä kokoa, esinahan väljyyttä ja miltä peniksen tulisi normaalisti näyttää erektiossa. Epävarmuus oman kehon ulkonäöstä saattoi estää heiltä esimerkiksi uimahallissa käynnin. (Rinkinen 2012, 82–87.)

Nuoret halusivat kysymysten avulla lisää perustietoa omasta kehostaan. Missä mikäkin sukupuolielinten osa sijaitsee, mitä tietyt sanat tarkoittaa (esi-

merkiksi klitoris). Nuoret kaipasivat tietoa ja ohjeita kuinka valita kuukautissuoja, miten käyttää tamponia tai miten sukupuolielinten alue tulee pestä. Nuoret miettivät kysymyksissään miksi raskausarpia tulee, mistä kova hikoilu johtuu tai miksi oma häpykarvoitus on niin runsasta. Pojat kaipasivat erityisesti selityksiä aamuerektioille tai yöllisille siemensyöksyille. (Rinkinen 2012, 88–89.)

Murrosiän osalta nuoret kysyivät sen alkamisen merkeistä, ajankohdan normaaliudesta, mitkä asiat voivat haitata kehitystä, voiko kehitystä nopeuttaa jotenkin (esimerkiksi hormoneilla). Yleistä oli luulo, että kova urheilu, kuntosaliharjoittelu tai laihduttaminen haittaa kehitystä. Tunteiden osalta nuoret olivat huolissaan ahdistuksen tunteista, pahasta olost ja menettämisen pelosta. Nuoret halusivat toimintaohjeita omaan tilanteeseensa ja ihmettelivät miksi kukaan ei ottanut pahaa oloa todesta. (Rinkinen 2012, 89–91.)

Seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvien kysymysten avulla nuoret hakivat vahvistusta seksuaaliselle suuntautumiselleen sekä miettivät jälleen oman tilanteensa normaaliutta. Kysymysten kautta osa nuorista kertoi homoseksuaalisista ajatuksistaan ja miettivät syitä näille ajatuksille. (Rinkinen 2012, 91–92.)

Raskauteen liittyviä kysymyksiä nuoret esittivät kolmanneksi eniten (27 %). Nuoret halusivat tietää lisää ehkäisyn vaikutuksista, hankinnasta, kuinka varma ehkäisymenetelmä on, kuinka ehkäisy tulisi valita ja miten ehkäisyä käytetään. Nuoret olivat kiinnostuneita ehkäisyvälineiden toimintaperiaatteista, onko ehkäisymenetelmällä kuinka paljon haitta-, tai yhteisvaikutuksia muiden aineiden kanssa. (Rinkinen 2012, 94.)

Raskauteen liittyviä kysymyksiä yhdisti tekijä, että nuoret esittivät kysymyk-

sensä peläten mahdollista raskautta ja toivoivat saavansa kysymyksen avulla varmuuden tilanteestaan. Erityisesti nuoria kiinnostivat erilaiset tilanteet, joissa raskauden mahdollisuus saattoi piillä. Raskauden mahdollisuutta pelättiin esimerkiksi keskeytetyssä yhdynnässä, hyväilyseksin jälkeen tai suuseksin seurauksena. Osa nuorista ei selvästikään tiennyt mitä raskaaksi tulemiseen vaaditaan. Ehkäisy saattoi perustua yhdynnän keskeytykseen tai varmoihin päiviin. Osa taas pelkäsi raskaaksi tulemista, vaikka ehkäisy olisikin ollut käytössä. (Rinkinen 2012, 103–106.)

Nuoret halusivat tietoa mahdollisen raskauden merkeistä ja millaisia oireita raskauteen liittyy. Nuoret eivät olleet tietoisia siitä mistä raskaustestejä saa ja mitä ne maksavat. Epäselvää oli myös milloin raskaustestin voi tehdä ja kuinka ylipäätään tulee toimia jos epäilee olevansa raskaana. (Rinkinen 2012, 107–108.)

Raskauden keskeytyksiin liittyvät kysymykset käsittelivät sitä miten keskeytykseen pääsee, paljonko se maksaa ja miten siihen voisi saada rahat. Epätietoutta oli myös siitä pitääkö vanhemmilta saada lupa aborttiin tai kerrotaanko vanhemmille abortista sairaalasta. Kysymyksiä tuli myös siitä minkä ikäiselle ja missä vaiheessa raskautta abortti voidaan vielä tehdä. (Rinkinen 2012, 108–109.)

Erilaisiin seksitauteihin liittyviä kysymyksiä oli 9 % kaikista kysymyksistä. Pääasiassa kysymykset käsittelivät epätietoutta siitä, voiko kysyjän oireet liittyä seksitautiin tai onko kysyjän seksitilanne ollut sellainen, jossa tartunnan voisi mahdollisesti saada. Huomattavasti vähemmän kysyttiin siitä miten tartunta hoidetaan tai ehkäistään. Nuoret pohtivat erilaisia tilanteita, joissa sukupuolitaudit voisivat tarttua. Heitä askarrutti voiko taudin saada esimerkiksi yleisistä wc-tiloista tai suudellessa. Nuoret olivat myös epävarmoja siitä,

kuinka sukupuolitaudit tehdään, missä niitä tehdään ja kuinka pian mahdollisen tartunnan jälkeen tauti on havaittavissa. Nuoria askarrutti voiko tautia epäillessä ottaa yhteyttä tavalliseen lääkäriin vai esimerkiksi gynekologiin. Heitä mietitytti myös kuinka kertoa kumppanille tartunnastaan ja voiko kondomiehkäisyyn varmasti luottaa sukupuolitaudeilta suojautumisessa. (Rinkinen 2012, 110–115.)

Nuoret kysyivät seurusteluun ja seksuaalisuuteen terveystarkastuksissa liittyviä kysymyksiä vain vähän. Seurusteluun liittyvät kysymykset käsittelivät lähinnä sitä miten tehdä aloite, kelpaanko kumppaniksi, kuinka seurustelu päätetään. Nuoret kaipasivat toimintaohjeita kohdatessaan pettämistä ja siihen kuinka selvittää seurustelusuhteen päättyessä. (Rinkinen 2012, 116–117.) Seksuaalisuuteen terveystarkastuksissa liittyvät kysymykset käsittelivät asiointia gynekologin tutkimuksessa, mutta osa myös asiointia tavallisessa terveystarkastuksessa. Nuoret pohtivat tulisiko tilanteeseen jotenkin valmistautua etukäteen, onko työntekijöillä varmasti vaitiolovelvollisuus ja toivoivat apukeinoja pelkoihin mentäessä gynekologille. Nuoret halusivat etukäteen tietää mitä gynekologin tutkimuksessa tai terveystarkastuksissa tehdään. (Rinkinen 2012, 122–123.)

4.3 Tehoa poikien seksuaaliopetukseen- hanke (PoikaS-hanke)

Väestöliiton hanke Tehoa poikien seksuaaliopetukseen (PoikaS) avulla on pyritty selvittämään yläasteikäisten poikien tiedon tarvetta seksuaaliasioihin liittyen sekä heidän kokemuksiaan koulussa saamastaan seksuaalikasvatuksesta. Hankkeella saatiin selville, että suurin huoli pojilla on omasta seksuaalisesta riittävydestään ja siitä ovatko he muihin poikiin verraten tarpeeksi kehittyneitä tai ylipäätään ikäisekseen normaaleja. Huolta aiheutti riittävä suku-

puolielimen koko, oma pituuskasvu ja karvoitus. Pojille tärkeitä miehisyyden merkkejä olivat runsas karvoitus, pituus ja peniksen koko. He pelkäsivät, etteivät kykene antamaan toiselle tai itselleen riittävää seksuaalista nautintoa. (Kontula 2012, 258–260.)

Pojat olivat usein tietämättömiä erilaisista seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyvistä käsitteistä, kuten transsukupuolisuus, sateenkaariperhe tai transvestismi. Lähinnä poikia kiinnosti tietää mistä homoseksuaalisuuden voi todeta, kuinka siihen tulisi suhtautua. Heitä askarrutti mahdollisuus, että joku kaveri paljastuisi homoksi tai voisiko itse olla tietämättään homoseksuaali. Poikien hyvin homokielteinen suhtautuminen vaikuttaa valtavasti niihin poikiin, jotka kokevat olevansa homoseksuaaleja. Heillä on kova tarve puhua jollekin tuntemuksistaan ja ovatkin hyvin epätoivoisia tilanteessaan ja alttiita itsensä vahingoittamiselle. (Kontula 2012, 261–263.)

Ensimmäinen yhdyntä on pojille valtavan suuri asia, ikään kuin miehuuskoe. Pojat etsivät tästä tapahtumasta kaiken mahdollisen tiedon suoriutuakseen siitä kunnialla. Poikien mielestä koulun seksuaalikasvatus ei anna riittävän konkreettista tietoa siitä mitä yhdynnässä tapahtuu, millaisessa asennossa kumppani tulisi parhaiten tyydytettyä tai mistä voi tietää miten saa parhaiten toisen kiihottumaan. (Kontula 2012, 263.)

Pojilla oli myös huomattavia vaikeuksia selvittää tunnetasolla tilanteista, jossa oli tullut petetyksi, jätetyksi tai olivat kokeneet epäonnistuneensa seksuaalisesti. Nämä tilanteet saattoivat suistaa pojan elämän täysin raiteiltaan ja valittavan usein he uhkasivat tilanteessa turvautua väkivaltaan tai itsensä vahingoittamiseen. (Kontula 2012, 266–267.)

Poikien silmissä koululuokka on liian julkinen paikka olla oma itsensä. Tämä

vaikeuttaa koulussa annettavaa seksuaalikasvatusta, sillä pojat eivät voi näyttää todellisia tunteitaan, herkkyyttään tai kertoa ongelmistaan muiden nähdessä. Pojat välttävät seksuaalikasvatustunneilla vastaamasta sellaisiin kysymyksiin, joilla voivat vaarantaa oman identiteettinsä luokan ulkopuolella. He eivät halua, että opetusmenetelminä käytetään sellaisia tapoja, joissa on mahdollista muille selvitä oma tietämättömyys. Sen sijaan poikia kiinnosti mitä tytöt ajattelevat seksuaalisuudesta. Suuri osa pojista oli sitä mieltä, että pojat jäävät paitsioon suhteessa tyttöihin seksuaaliopetuksessa. (Kontula 2012, 270–271.)

Pojat kokivat, että ehkäisy- ja sukupuolitauteihin liittyvät asiat oli jo useaan kertaan käytyjä. Kuitenkin pojat toivat esille, että seksuaaliopetuksen määrä oli liian vähäistä ja opetus liian yksipuolista. Osa pojista koki kondomin käyttöharjoitukset tunneilla hämmentävinä ja jopa nöyryyttävinä. Koulussa jaettavaan kondomeihin pojat suhtautuivat myönteisesti, sillä kondomien pyytäminen terveydenhoitajalta tai kondomien ostaminen koettiin vaikeaksi. (Kontula 2012, 271–272.)

Pojat odottivat, että seksuaalikasvatusta antava henkilö on uskottava ja aito. Poikien mielestä opettajan tulisi puhua aiheesta suoraan eikä nuorten esittämistä kysymyksistä tai vitsailusta saanut hämmentyä. Poikien tulisi opetuksen aikana kokea, että opetettu asia voi oikeasti jonain päivänä tapahtua heidän omassa elämässään. Opetus, jossa saarnataan riskeistä ja kehoitetaan jättämään yhdynnät myöhemmälle, niin sanotusti kypsemmälle iälle, saa pojat keskittymään aivan muuhun kuin opetukseen. Pojat usein kokevat, että seksuaalikasvatustunneilla pimitetään oleellisia seksuaaliasioita, koska ei puhuta tarpeeksi esimerkiksi nautinnosta, halusta tai naisen orgasmista. Pojille annettavan seksuaalikasvatuksen haaste onkin tarjota tietoa heille niin, että se vastaa poikien henkilökohtaisia tarpeita. Samalla on pystyttävä luomaan tun-

nelma, ettei kukaan muu voi tietää juuri tämän asian vaivaavan heidän mieltään. (Kontula 2012, 272–275.)

Poikien osallisuutta seksuaalikasvatustunteihin voisi lisätä esimerkiksi netin kautta lähetettävillä kysymyksillä opettajalle, joista nousseita asioita tunneilla käsiteltäisiin. On kuitenkin asioita, joista pojat haluaisivat puhua vain poikaryhmässä, kuten tunteisiin ja omaan kehoon liittyvät kysymykset. Myös ulkopuoliset asiantuntijat ja tutustumiskäynnit eri palvelukohteisiin ovat pojille mieleisiä oppimistapoja. Tutkimuksen kautta kävi myös ilmi poikien tarve henkilökohtaisemmalle ohjaukselle. Tällaista ohjausta pojat voisivat saada kouluterveydenhoitajaltaan. Hyvin hoidetun ohjauksen ja neuvonnan tuloksena yhä useampi poika uskaltautuisi terveydenhoitajan luo keskustelemaan mieltä askarruttavista asioista. (Kontula 2012, 276–277.)

4.4 Edistä, ehkäise, vaikuta- seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma vuosille 2014-2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos sekä Seksuaali- ja lisääntymisterveysyksikkö (SELI) ovat päivittäneet Edistä, ehkäise, vaikuta - seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman vuosille 2014–2020. Toimintaohjelma painottaa, että vielä on paljon tehtävää seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen saralla. Klamydia tartuntojen määrä kasvaa ja tippuritartuntojenkin määrä on lisääntynyt. Nuorten tiedot seksuaaliterveydestä ovat huonontuneet ja nuorten kokemus seksuaalinen häirintä ja väkivalta lisääntyneet. Lisäksi tulisi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioiminen ottaa osaksi seksuaalikasvatusta. Etenkin peruskoulun seksuaalikasvatukseen tulisi panostaa, koska sen avulla tavoitetaan vielä kaikki oppivelvollisuuden parissa olevat. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014,3, 13, 16.)

Suomalaisten nuorten seksuaaliterveyden haasteina voidaan pitää huonontunutta tietoutta seksuaali- ja lisääntymisterveydestä, etenkin seksitautien osalta. Tietojen huonontuminen on nähtävissä riippumatta nuoren sukupuolesta, mutta poikien tiedot ovat selkeästi tyttöjä heikommät. Havaittu on myös, että maahanmuuttotaustaisten nuorten tiedot seksuaaliterveydestä ovat heikommät verrattuna muihin yläkouluikäisiin. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 28.)

Nuorten ehkäisyn käyttö ei myöskään ole yleistynyt toivotulla tavalla. Tämä on havaittavissa jokaisessa opiskeluasteessa ja enemmän poikien keskuudessa. Myös tuplaehkäisy eli hormonaalisen ehkäisyn ja kondomin yhtä aikainen käyttö on nuorille vierasta. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 30.)

Internetin välityksellä katsottu pornografia on hyvin yleistä niin perus- kuin toisella asteella varsinkin poikien keskuudessa. Nuoret myös katsovat ja kuvaavat itsetyydytystä tai intiimejä kehonosia webkameran välityksellä, tytöt ja pojat lähes yhtä paljon. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014,31.)

Edistä, ehkäise, vaikuta - seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman pohjalta on myös havaittu, että seksuaalikasvatuksessa tulisi painottaa jo varhaiskasvatuksen vaiheessa poikien vastuuta ja osallisuutta, etteivät he kokisi itseään ulkopuolisiksi seksuaali- ja lisääntymisterveyden palveluista tai edistämisestä. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014–2020, 232.)

Seksuaalikasvatuksen turvin tulisi antaa nuorille tietoa seksuaalisuuden monimuotoisuudesta ja lisätä yhdenvertaisuutta. Nuoret, jotka kuuluvat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin, joutuvat kokemaan syrjintää erimuodoissa ja heidän hyvinvointiaan tulee edistää. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014–2020, 47–48.)

Seksuaaliterveydellisenä haasteena voidaan myös pitää kuntien tehtävää järjestää nuorille seksuaaliterveyspalvelut niin, että ne ovat helposti saavutettavissa, nuorten hyväksymät, maksuttomat ja esteettömät. Palveluiden tulisi myös tavoittaa ne nuoret, jotka ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ulkopuolella. (Klemetti & Raussi-Lehto 2014, 232.)

Myös Seksuaalikasvatuksen Eurooppalaisissa standarteissa painotetaan omalta osaltaan sitä, että nuorten tulee saada asiantuntevaa ja monipuolista seksuaalikasvatusta, sillä nykyiset tiedotusvälineet välittävät nuorille epärealistista ja vääristynyttä tietoa seksuaalisuudesta. Uusi haaste on oikaista tiedotusvälineiden välittämää harhaanjohtavaa tietoa ja sen aiheuttamia vääriä mielikuvia. On aiheellista jopa torjua tiedotusvälineiden antamaa tietotulvaa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 21–22.)

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma painottaa omalta osaltaan nuorten kohdalla sitä, että nuoret tarvitsevat kouluissa annettavan seksuaalikasvatuksen lisäksi neuvontaa ja yksilöllistä tukea. Avainasemassa tässä neuvonnassa ja tuessa olisi kouluterveydenhuolto. Siksi olisikin ensi arvoisen tärkeää, että terveyskasvatusta antavat opettajat tekisivät yhteistyötä kouluterveydenhuollon kanssa. Kouluterveydenhuollon palveluita myös pojat uskaltavat käyttämään. (Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 25–26.)

Seksuaaliterveyspoliittisen ohjelman tiimoilta ollaan huolissaan myös siitä, että nuorten seksuaaliterveyteen liittyvä nettikäyttäytyminen on lisääntynyt. Nuoret viettävät aikaa paljon erilaisilla chat-palstoilla, joissa myös hyväksikäyttäjät etsivät hyväuskoista kohdettaan. Vaikka netti on lisännyt avoimuutta seksuaalisuuteen voi sen välittämä hyvin kaupallisesti motivoitunut viesti olla haitaksi nuorelle. (Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 22–23.)

4.5 9.-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia liittyen koulun seksuaaliopetukseen

Laakso (2007) on tutkinut 9.-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia koulun seksuaaliopetukseen liittyen. Nuorten mukaan opetuksen tulisi olla selkeää ja perusteellista sekä luokka-asteittain sisällöllisesti syvenevää. Merkittävämpinä aihepiireinä seksuaaliopetuksessa oli nuorten mielestä murrosiän käsittelyä, ehkäisyä, sukupuolitauteja sekä tunteisiin liittyvien asioiden läpikäyminen. Nuorten mielestä olisi tärkeää myös ottaa heidän omat kokemuksensa huomioon opetusta suunnitellessa ja toteuttaessa. (Laakso 2007.)

Laakson (2007) mukaan keskusteluja toivottiin seksuaaliopetukseen enemmän. Mieleisimpiä opetusmenetelmiä olisivat vaihtelevia ja materiaalit ajanmukaisia. Nuorten kokemusten mukaan seksuaalikasvatuksen antajan tulisi olla asiansa tunteva ja avoin. Opettajan tulisi myös tuntea nuorten kulttuuria ja maailmaa sekä olla hyvä kuuntelemaan. Vierailijat, asiantuntijat ja terveystiedon opettajat olisivat nuorten mielestä kaikkein parhaimpia seksuaalikasvatuksen antajia. (Laakso 2007.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa yhdeksäsluokkalaisten kokemuksia koulussa saamastaan seksuaalikasvatuksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on hyödyntää tuloksia seksuaalikasvatuksen opetusmenetelmien kehittämiseen nuorten tarpeita vastaaviksi.

Opinnäytetyössä haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisia kokemuksia yhdeksäsluokkalaisilla on yläkoulun seksuaalikasvatuksesta?
- 2) Kuinka hyvin koulussa annettu seksuaalikasvatus vastaa nuorten tarpeita ja odotuksia?
- 3) Millaisia toiveita oppilailla on seksuaalikasvatuksen toteuttamisen suhteen?

6 Opinnäytetyön suunnittelu ja toteutus

6.1 Opinnäytetyön suunnittelu

Yksi survey- tutkimuksen keskeisiä menetelmiä aineiston keräämiseen on kyselytutkimus. Standardoidussa kyselyssä aineisto kerätään kohderyhmältä kysymällä kysymykset kaikilta samalla tavalla. Kyselyn kohdehenkilöt muodostuvat tietystä perusjoukosta. Kyselytutkimuksella voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja menetelmänä se on tehokas sekä tutkijan aikaa säästävä. Tutkimuksen haittana on, ettei tutkija voi tietää sitä, millä vakavuudella tutkittavat ovat kyselyyn vastanneet ja kuinka hyvin kysymykset ja annetut vastausvaihtoehdot ovat onnistuneet. (Hirsjärvi ym. 2007, 188, 190.) Strukturoidut kysymykset ovat sellaisia, joissa vastausvaihtoehdot ovat jo valmiiksi valittuja. Strukturoitujen kysymysten käsittely on avoimia kysymyksiä helpompaa. Niiden informatiivinen arvo voi kuitenkin jäädä avoimia kysymyksiä suppeammaksi. (Kananen 2008, 26.)

Tutkimus päätettiin tehdä kartoittavan kyselyn avulla, koska oppilaiden lukumäärä oli niin pieni (N=15). Kartoittavan kyselyn avulla saatiin kysely toteutettua kaikille oppilaille samanaikaisesti ja yhtenevällä tavalla. Strukturoidut kysymykset laadittiin niin, että vastausvaihtoehdot olisivat riittävän monipuoliset, jotta vastaaja pystyisi valitsemaan niistä itselleen sopivimmat vaihtoehdot.

Kyselylomaketta laadittaessa pyritään pitämään kysymykset lyhyinä, jolloin vastaajan on helpompaa ymmärtää ne. Kysymysten tulee olla sellaisia, että niiden merkitys on samanlainen jokaiselle vastaajalle. Monivalintavaihtoehdot helpottavat sekä vastaamista että vastausten analysointia. (Hirsjärvi ym. 2007, 196–198.) Myös kysymysten asettelu tulee miettiä tarkasti. Kysymykset tulisi laatia yksiselitteisesti eivätkä ne saisi olla johdattelevia. (Mäkinen 2006, 93.) Kyselylomaketta laadittaessa tulee kysymysten määrä ja järjestys miettiä tarkoin. (Hirsjärvi 2007, 198.)

Kysymysten muodostamisessa hyödynnettiin aiemmin aiheesta tehtyjä kyselyitä sekä niistä saatuja tutkimustuloksia. Kysymykset aseteltiin ulkoasultaan helppolukuisiksi. Kysymykset järjestettiin niin, että enemmän pohdintaa vaativat olivat lomakkeen alkupuolella ja vähemmän pohdintaa vaativat lomakkeen lopussa. Kyselylomake lähetettiin toimeksiantajalle hyväksyttäväksi ennen kyselyn tekemistä.

Kyselylomakkeen (Liite 1.) kysymykset muotoiltiin monivalintakysymyksiksi ja asteikkoihin pohjautuviin kysymystyyppeihin. Oppilaita pyydettiin vastaamaan kysymyksiin valitsemalla sopivan vastausvaihtoehdon/ehdot rastittamalla. Kysymykset pyrittiin pitämään helppolukuisina ja helposti ymmärrettävinä.

6.2 Opinnäytetyön toteutus

Helmikuussa 2014 pidettiin yhteistyökoulun kanssa ensimmäinen palaveri opinnäytetyön tiimoilta. Tapaamisessa käytiin lävitse sekä koulun toiveita että opinnäytetyöntekijöiden ideoita kyselyn suhteen. Tapaamisessa sovittiin myös kyselyn toteuttamisen ajankohta.

Kysely toteutettiin kyseisen koulun yhdeksännen luokan oppilaille keväällä 2015. Kyselyyn vastasi yhteensä 15 (N=15) nuorta, joista kahdeksan oli tyttöjä ja seitsemän poikia. Kyselylomakkeet toimitettiin koululle postitse. Kyselyyn vastaaminen tapahtui ennalta sovitulla oppitunnilla terveystiedon opettajan valvonnassa.

Kyselylomakkeet jaettiin oppilaille saatekirjeen kera kuoressa, jossa oppilaat sen vastattuaan myös palauttivat. Kyselylomakkeen mukana oppilaat saivat saatekirjeen (Liite2.), jossa oli muun muassa tietoa kyselyyn liittyen. Saatekirjeen oppilaat saivat ottaa itselleen. Opettaja keräsi kyselylomakkeet ja lähetti ne postitse takaisin opinnäytetyöntekijöiden hänelle toimittamassa kuoressa.

6.3 Kyselyaineiston analysointi

Hirsjärven ym. (2004, 212) mukaan **tulosten analysointiin** tulee valita sellainen tapa, millä saadaan vastaukset tutkimuksessa oleviin ongelmiin parhaalla mahdollisella tavalla. (Hirsjärvi ym. 2004, 212.) Kun kyseessä on kyselyaineistoihin perustuva selvitys, voidaan analyysimenetelmänä käyttää kuvailevaa tilastollista menetelmää. Tulokset voidaan esittää kerätyn aineiston lukumääriin perustuen ja sen havainnollistamista voidaan parantaa esittämällä

numerotulokset taulukoiden avulla. (Alastalo & Borg 2010). Tulokset päädyttiin esittämään otoksen vähyden vuoksi numeroin käyttäen taulukoita havainnollistamisen apuna. Tulosten laskenta suoritettiin mekaanisesti kirjanpidon avulla.

Kyselylomakkeet käytiin yksitellen läpi ja tarkistettiin, että jokaiseen kysymykseen oli vastattu asiallisesti. Vastausten analysoinnissa ei huomioitu vastauksia, joihin oli vastattu vastoin annettuja ohjeita. Analysointivaiheessa huomioitiin myös vastaamatta jättämisen vaikutus kokonaistulokseen. Tässä vaiheessa muodostui kokonaiskuva hyväksytyjen vastausten määrästä.

Kyselylomakkeet jaettiin erikseen vastaajan sukupuolen mukaan, jotta mahdolliset vastaan tulevat mielipide-erot olisi helpompi havainnoida. Samalla vastaukset jaoteltiin tutkimuskysymyksittäin, jotta tulosten tarkastelu olisi selkeää.

Vastaukset käytiin läpi tutkimuskysymys kerrallaan ja jokainen vastaus kirjattiin ylös, huomioiden oppilaiden mielipide luokkana sekä sukupuolten välinen ero. Samalla kirjattiin ylös kaikki muut havainnot, jotka nousivat esiin sekä joita olisi syytä tarkastella lähemmin opinnäytetyön edetessä.

Kyselylomakkeissa vastaan tulleet hylätyt vastaukset ja muut tulosten analysointiin vaikuttavat asiat, kuten vastaamatta jättäminen pyrittiin kirjoittamaan auki tulosten tarkastelussa.

7 Kyselyn tulokset

Kaikkiin kyselylomakkeisiin oli vastattu asiallisesti, mutta joidenkin kysy-

mysten kohdalla jouduttiin osasta vastauksista luopumaan vastausohjeiden noudattamattomuuden vuoksi. Seuraaviin alaotsikoihin on jaoteltu tutkimuskysymyksen kohtaisesti, kuinka yhdeksäsluokkalaiset vastasivat kyselylomakkeen kysymyksiin. Jokainen kysymys pohjautui yhteen tutkimuskysymykseen (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Kysymysten pohjautuminen tutkimuskysymyksiin

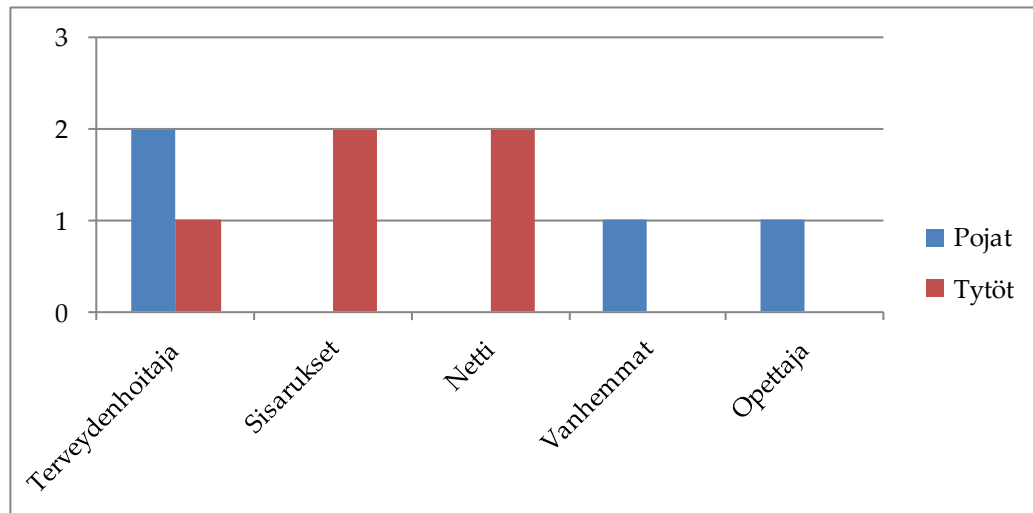
Tutkimuskysymys	Kysymykset
1. Millaisia kokemuksia yhdeksäsluokkalaisilla on yläkoulun seksuaalikasvatuksesta?	3, 5, 7, 11 ja 16
2. Kuinka koulussa annettu seksuaalikasvatus vastaa nuorten tarpeisiin ja odotuksiin?	1, 9, 12 ja 13
3. Millaisia toiveita oppilailla on seksuaalikasvatuksen toteuttamisen suhteen?	2, 4, 6, 8, 10, 14 ja 15

7.1 Oppilaiden kokemuksia yläkoulun seksuaalikasvatuksesta

Oppilaita pyydettiin valitsemaan VAIN yksi vaihtoehto kysymyksessä "jos sinulla olisi joku seksuaaliterveyteen liittyvä kysymys, mistä hakisit apua/neuvoja?" Oppilaista yhdeksän vastasi ohjeen mukaisesti. Näin ollen tuloksia tarkastellaan tämän kysymyksen osalta ainoastaan ohjeen mukaisesti vastattujen lomakkeiden pohjalta (Kuvio 4.).

Kolmannes ohjeiden mukaisesti vastanneista oppilaista kertoi ensi sijaiseksi avun lähteeksi "terveydenhoitajan". Toiseksi eniten apua seksuaaliterveyteen liittyvissä ongelmissa haettiin "netistä" tai "omilta sisaruksilta". Ohjeiden mukaisesti vastanneista pojista puolet hakisi apua tällaisessa tilanteessa "tervey-

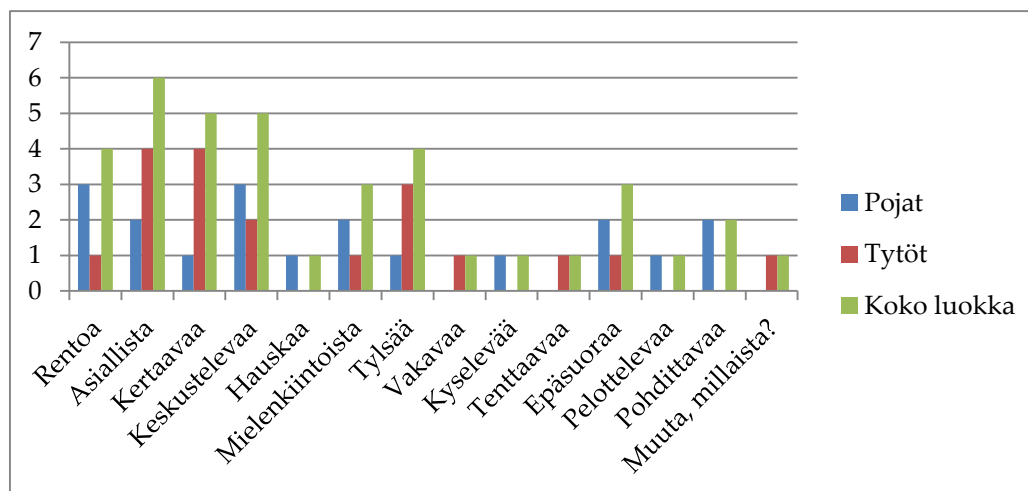
denhoitajalta". Pojat kertoivat mahdollisesti hakevansa apua myös "vanhemmiltaan" ja "opettajalta". Ohjeiden mukaisesti vastanneiden tyttöjen keskuudessa, joita oli viisi, suosituimpia avun hankinta lähteitä olivat "netti" ja "omat sisarukset". Yksi tyttö olisi tilanteessa hakenut apua "terveydenhoitajalta".

0-3 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 4. Tahot, joista nuori hakee apua/neuvoja seksuaaliterveyteen liittyvissä kysymyksissä

Luokasta kolmannes piti saamaansa seksuaaliohjausta "asiallisena", sekä "keskustelevana" että "kertaavana". Pojat kokivat saaneensa pääasiassa "rentoa" ja "keskustelevaa" seksuaaliohjausta. Enemmistö tytöistä puolestaan koki saaneensa "asiallista" ja "kertaavaa" seksuaaliohjausta. Lähes puolet tytöistä kuitenkin koki saamansa seksuaaliohjauksen "tylsäksi", kun taas pojista yksi oli tätä mieltä. Tähän kysymykseen oppilaat saivat halutessaan valita useamman vaihtoehdon (Kuvio 5.).

0-7 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 5. Nuorten kokemuksia saamastaan seksuaaliohjauksesta

Kysyttäessä seksuaalisuuteen liittyvistä tiedonlähteistä lähes kaikki mainitsivat "terveydenhoitajan" yhdeksi tiedonlähteeksi. Puolet luokasta piti tärkeinä tiedonlähteinä myös "nettiä" ja "vanhempia" sekä "opettajaa". Tarkasteltaessa erikseen poikien ja tyttöjen vastauksia kävi ilmi, että yli puolet tytöistä hakisi tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa "kavereilta" ja "sisaruksilta". Pojista yksi mainitsi "kaverit", eikä heistä kukaan maininnut "sisaruksia" tiedonlähteeseen.

Kun yhdeksäsluokkalaisilta kysyttiin, onko heidän saamansa seksuaalikasvatus muuttanut jollain tapaa heidän käyttäytymistään tai ajattelutapaansa, lähes puolet vastasi, että "ehkä vähän". Tyttöjen kohdalla puolet koki seksuaalikasvatuksen "ehkä vähän" vaikuttaneen heihin, kun taas pojista lähes puolet valitsi vastauksen "en tiedä".

Kysyttäessä saivatko oppilaat omasta mielestään vaikuttaa luokkana tai yksilöinä seksuaaliopetuksensa sisältöön, poikkesivat vastaukset, verrattaessa poikia ja tyttöjä, huomattavasti toisistaan. Pojista enemmistö koki saaneensa vaikuttaa seksuaaliopetuksen sisältöön "jonkun verran". Muutama pojista ko-

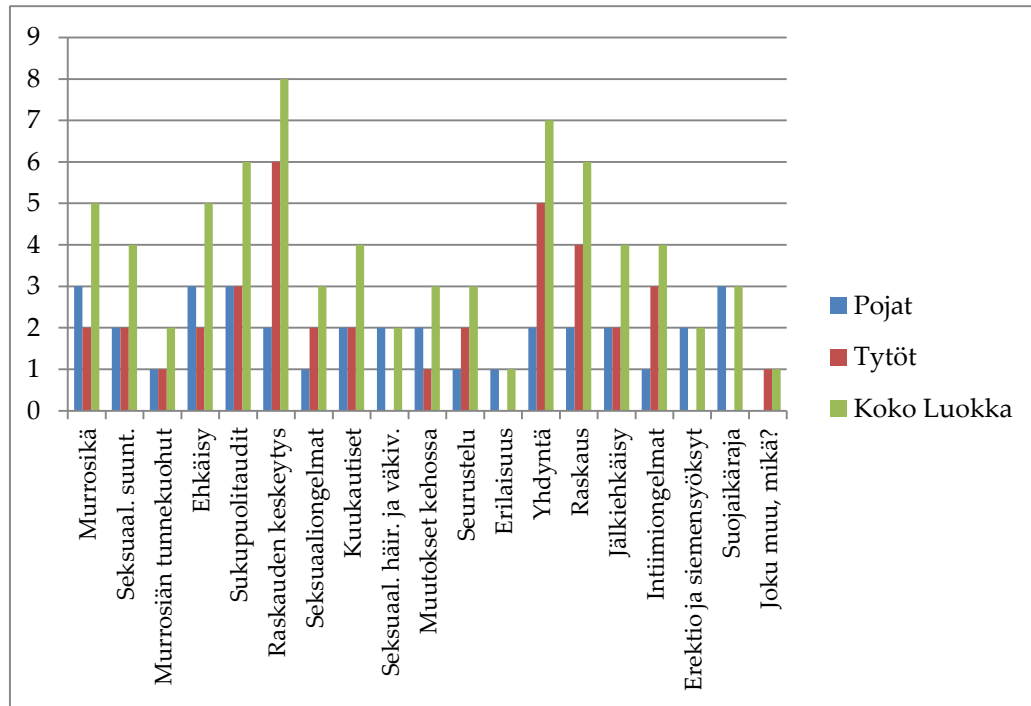
ki, ettei ollut saanut vaikuttaa ja yksi koki saaneensa vaikuttaa opetuksen sisältöön. Tytöistä puolestaan yli puolet oli sitä mieltä, että eivät olleet saaneet vaikuttaa ollenkaan opetuksen sisältöön ja loput kokivat saaneensa vaikuttaa "jonkun verran". Tytöiltä ei tullut yhtään "kyllä" vastausta.

7.2 Seksuaalikasvatuksen vastaavuus nuorten tarpeisiin ja odotuksiin

Kysyttäessä onko seksuaalisuuteen liittyvää opetusta tarpeeksi koulussa, luokan oppilaat jakautuivat puoliksi. Oppilaista kahdeksan oli sitä mieltä, että seksuaalisuuteen liittyvää opetusta on tarpeeksi, kun taas oppilaista seitsemän mielestä opetusta ei ole riittävästi. Tytöt olivat tyytyväisempiä opetuksen määrään, kuin pojat.

Tiedusteltaessa mistä seksuaalisuuteen liittyvistä asioista oppilaat olisivat halunneet saada lisää tietoa, jätti kolme pojista vastaamatta kysymykseen. Seuraavassa taulukossa (Kuvio 6.) on huomioitu vain 12 vastanneen oppilaan mielipide.

Nuorten vastauksista käy ilmi, että puolet oppilaista olisi halunnut eniten lisätietoa aiheista "raskauden keskeytys" ja "yhdyntä" sekä lisäksi tietoa olisi haluttu lisää "sukupuolitaudeista" ja "raskaudesta". Tyttöjen keskuudessa enemmistö olisi toivonut lisätietoa "raskauden keskeytyksestä" ja "yhdyntästä" sekä myös "raskaudesta". Poikien vastauksista käy ilmi heidän tarpeensa saada lisätietoa tasaisesti lähes kaikista aihealueista. Kärkeen pojilla nousivat seuraavat aihealueet: "murrosikä", "ehkäisy", "sukupuolitaudit" ja "suojaikäraja".

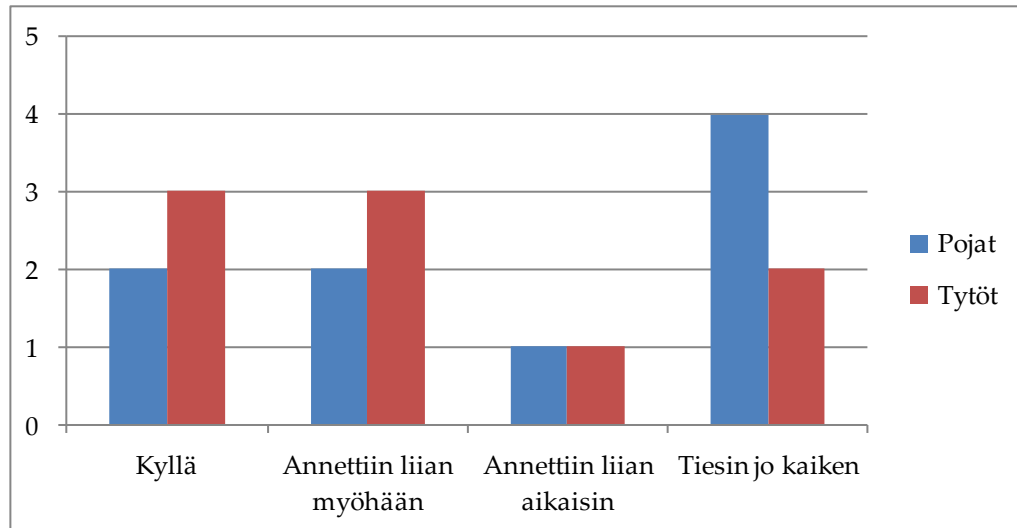

0-9 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 6. Aiheet, joista nuoret olisivat halunneet lisää tietoa

Kun yhdeksäsluokkalaisilta kysyttiin, ovatko he mielestään tunneilla saaneet vastauksia mieltänsä askarruttaviin kysymyksiin, olivat vastaukset lähes samankaltaiset niin tyttöjen kuin poikienkin keskuudessa. Selkeä enemmistö oppilaista vastasi "jonkin verran". Seuraavaksi eniten vastattiin "en" ja yksi oppilas koki saaneensa vastauksen mieltänsä askarruttaviin kysymyksiin.

Oppilailta tiedusteltiin myös tuntuiko annettu tieto seksuaaliasioissa ajankohtaiselta (Kuvio 7.)? Tässä kysymyksessä ei rajoitettu vastausten määrää vaan valita sai halutessaan monta vaihtoehtoa. Eniten oppilaat vastasivat "tiedsin jo kaiken". "Kyllä" ja "annettiin liian myöhään"- vastaukset saivat useita ääniä. Muutama oppilas koki, että tietoa seksuaaliasioissa "annettiin liian aikaisin".

0-5 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 7. Seksuaaliopetuksen ajankohtaisuus

7.3 Oppilaiden toiveet seksuaalikasvatuksen toteuttamisen suhteen

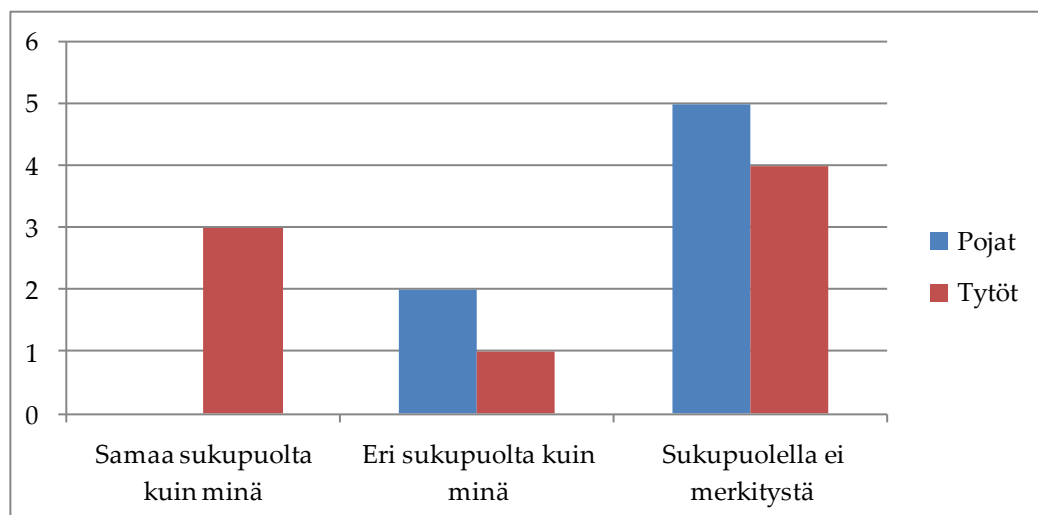
Yhdeksäsluokkalaisten mielipide siitä millaisia ominaisuuksia hyvällä seksuaalikasvatusta antavalla opettajalla on, oli yhteneväinen. Nuoret saivat valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Lähes kaikkien mielestä opettajan tulisi olla "rento". Puolet oppilaista painotti hyväksi seksuaalikasvatusta antavan opettajan piirteiksi seuraavat ominaisuudet "rauhallinen", "asiallinen", "ystävällinen" ja "mukava".

Enemmistö tytöistä painotti "rentouden", "luotettavuuden" ja "ymmärtävyyden" tärkeyttä. Kun taas suurimmalle osalle pojista nimenomaan "rentous", "rauhallisuus" ja "asiallisuus" nousivat tärkeimmiksi ominaisuuksiksi.

Oppilailta tiedusteltiin kenen he toivoisivat antavan tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa? Lähes yksimielisesti enemmistö yhdeksäsluokkalaisista

vastasi "terveydenhoitajan". Muutama oppilas olisi toivonut saavansa tietoa "opettajalta". Pari poikaa toivoi saavansa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa tietoa omilta "vanhemmiltaan".

Oppilaiden mielipide siitä, kumpaa sukupuolta seksuaalikasvatusta antavan henkilön tulisi olla (Kuvio 8.), oli verrattaessa tyttöjen ja poikien mielipidettä keskenään osittain yhtenevää. Suurin osa sekä tytöistä että pojista piti yhden-
tekevänä sitä, kumpaa sukupuolta seksuaaliopetusta antava henkilö on. Tyttöistä lähes puolet toivoi kuitenkin henkilön olevan samaa sukupuolta itsensä kanssa, kun taas pojista ei yksikään toivonut henkilön olevan samaa sukupuolta.

0-6 = oppilaiden lukumäärä

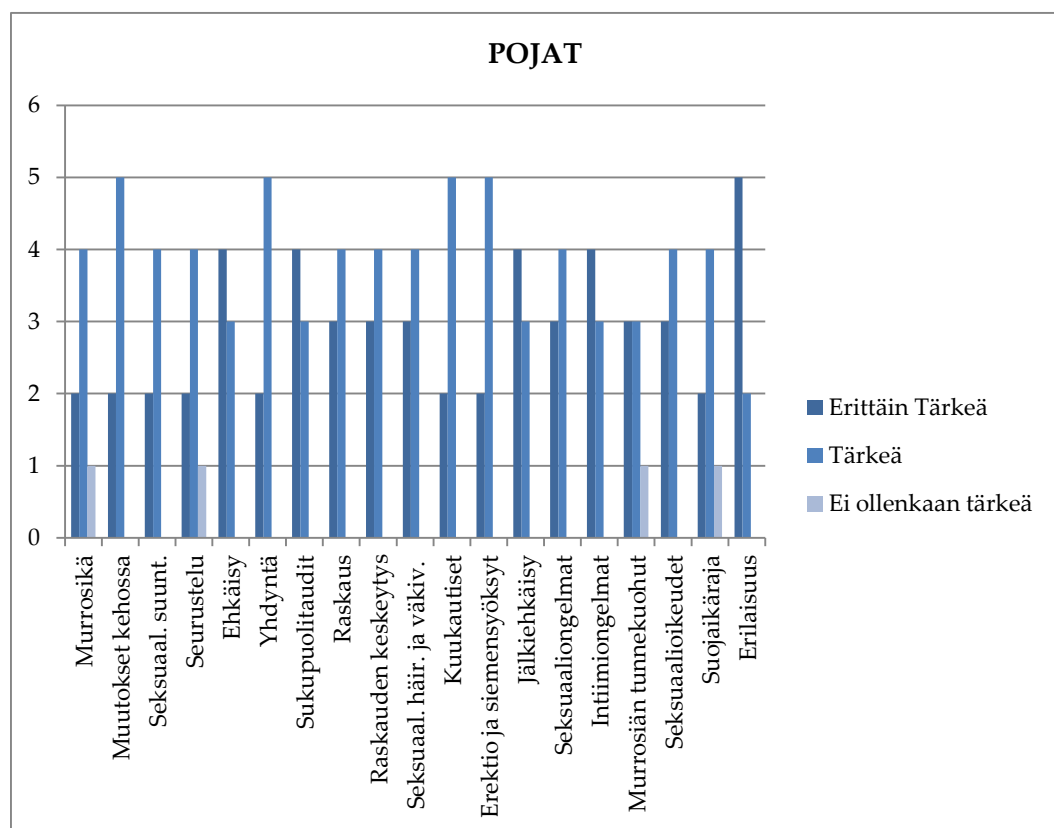
Kuvio 8. Toiveet seksuaalikasvattajan sukupuolesta

Selvitimme myös millaisten asioiden käsittely koulussa on yhdeksäsluokkalaisista "erittäin tärkeää", "tärkeää" tai "ei ollenkaan tärkeää". Kysymyksen laajuus varmasti vaikutti vastausten laatuun. Pojista neljä ja tytöistä pari rastitti kaikki rastit samaan sarakkeeseen.

Enemmistö pojista nimesi "Erittäin tärkeiksi" keskustelun aiheiksi koulussa

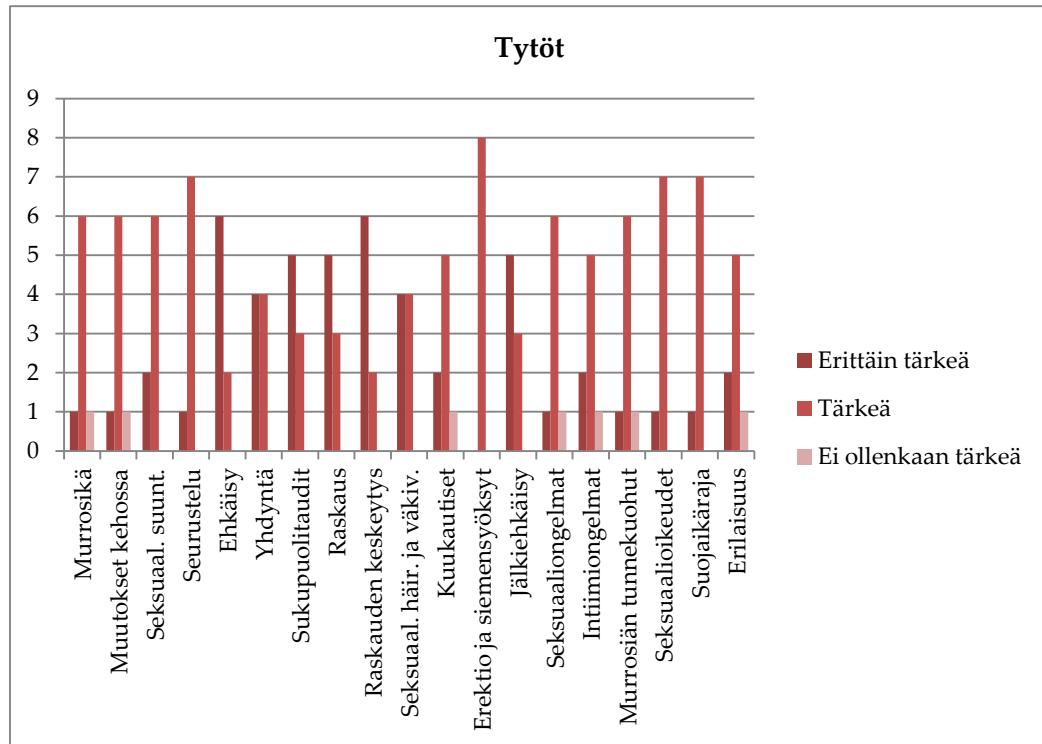
"erilaisuuden", "jälkiehkäisy", "intiimiongelmat", "sukupuolitaudit" ja "ehkäisy". Heistä suurin osa vastasi "tärkeitä" asioita olevan "muutokset kehossa", "yhdyntä", "kuukautiset" sekä "erektio ja siemensyöksyt". Hajaääniä "ei ollenkaan tärkeinä" asioina pojat antoivat aiheille "murrosikä", "seurustelu", "murrosiän tunnekuohut" ja "suojaikäraja". (Kuvio 9.)

Suurin osa tytöistä puolestaan nimesi "erittäin tärkeiksi" keskustelun aiheiksi koulussa "ehkäisy", "raskauden keskeytyksen", "sukupuolitaudit", "raskauden" ja "jälkiehkäisy". Heistä enemmistö piti mielestään "tärkeinä" asioina "erektio ja siemensyöksyt", "seurustelu", "seksuaalioikeudet" sekä "suojaikäraja". Tyttöjen mielestä "ei ollenkaan tärkeitä" asioita olivat "murrosikä", "muutokset kehossa", "kuukautiset", "seksuaalioikeudet", "intiimiongelmat", "murrosiän tunnekuohut" sekä "erilaisuus". (Kuvio 10.)

0-6 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 9. Poikien toiveet koulussa käsiteltävien asioiden aihepiireistä

0-9 = oppilaiden lukumäärä

Kuvio 10. Tyttöjen toiveet koulussa käsiteltävien asioiden aihepiireistä

Yhdeksäsluokkalaisten vastaukset siihen miten he toivoisivat seksuaalisuuteen liittyviä oppitunteja pidettävän eroavat toisistaan, kun tyttöjen ja poikien vastauksia verrataan keskenään. Puolet pojista kokee, "ettei asialla ole mitään väliä" heille. Puolet pojista puolestaan haluaisi, että nämä tunnit pidettäisiin "koko luokalle yhtä aikaa". Kun taas tytöistä puolet toivoisi, että seksuaalisuuteen liittyvät tunnit pidettäisiin "osittain yhdessä ja tietyt asiat erikseen". Osa tytöistä toivoi, että tunnit pidettäisiin "tytöille ja pojille erikseen" ja tytöistä parille asialla "ei ollut mitään väliä".

Kysyttäessä olisiko tarpeellista, että seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä voisi esittää nimettömänä opettajalle tai terveydenhoitajalle esim. postilaatikkoon terveydenhoitajan odotustilassa? Oppilaiden mielipide oli melko yksimielinen. Lähes kaikki heistä vastasi "kyllä". "Ei" vastauksia tuli kolme.

Nuorten kiinnostus hoitotyön opiskelijoiden pitämiä tunteja kohtaan jakautui tasaisesti puoliksi "kyllä" ja "en tiedä" vastausvaihtoehtojen kesken. Muutama vastasi "ei".

8 Pohdinta

Tarkasteltaessa kyselymme avulla saatuja tuloksia voidaan havaita, että nuorten kokemukset saamastaan seksuaalikasvatuksesta poikkeavat ajoittain paljonkin toisistaan tyttöjen ja poikien mielipiteiden välillä. Tästä syystä avasimme joissakin kysymyksissä myös niissä näkyvää sukupuolijakaumaa. Toinen tärkeä havainto, joka kyselyssämme selviää, on terveydenhoitajan merkitys seksuaalikasvatuksen antajana.

8.1 Tulosten tarkastelu

Selvitimme mistä nuoret hakisivat tietoa, jos heillä olisi joku seksuaaliterveyteen liittyvä kysymys ja mistä/keneltä he ovat jo saaneet tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Molempien kysymysten kohdalla nousi tärkeimmäksi avun lähteeksi terveydenhoitaja. Enemmistö nuorista olisi myös halunnut juuri terveydenhoitajan antavan tietoa koulussa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Tästä syystä olisikin ensiarvoisen tärkeää hyödyntää terveydenhoitajan tietotaitoa yhteistyössä opettajan kanssa annettaessa koulussa nuorille seksuaalikasvatusta.

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma on omalta osaltaan painottanut yksilöllisen ohjauksen ja neuvonnan tärkeyttä nuorille kouluterveydenhuollon taholta. Lisäksi etenkin pojat hyötyisivät kouluterveydenhuollon tar-

joamista matalankynnyksen palveluista. (Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 25–26.) Myös Väestöliiton Nuorten seksuaalioikeuksien (Liite 4.) mukaan aikuisten tulee kertoa nuorille erilaisista seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista (Nuorten seksuaalioikeudet, 2015).

Kouluterveyskyselystä saatujen tulosten mukaan nimenomaan pojat kokevat ajan varaamisen terveydenhoitajalle aiempaa helpommaksi, kun tytöt puolestaan kokevat terveydenhoitajalle pääsyn vaikeammaksi nykyään kuin aiemmin. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000 / 2001–2013.) Poikien hyvää suuntaa terveydenhoitajalle asioinnissa tulisi yhä rohkaista. Kunnissa tulisi myös panostaa siihen, että terveydenhoitajan palveluiden saatavuus pysyttäisiin pitämään hyvänä, jotta myös tytöt kokisivat palveluiden saatavuuden helpoksi.

Oli mielenkiintoista huomata, että tytöt hakiessaan apua seksuaalisuuteen liittyvässä kysymyksessä turvautuisivat sisaruksiinsa. Sama asia ilmeni, kun kysyttiin mistä nuori on saanut tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa. Tässäkin kysymyksessä tytöt nostivat tiedonlähteeksi sisarukset sekä kaverit, kun taas pojista vain yksi mainitsee kaverit. On selvää, että tytöt hyödyntävät sosiaalisia suhteita poikia enemmän pohtiessaan seksuaalisuuteen liittyviä asioita.

Ainoastaan pojat nostivat omat vanhemmat tiedonantajiksi. Kuitenkin esimerkiksi Kouluterveyskyselyn mukaan yli puolet pojista ja tytöistä koki vanhempiensa kanssa keskustelun seksuaalisuuteen liittyvistä asioista melko vaikeaksi tai vaikeaksi. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000/2001–2013.)

Kyselyssämme toiseksi tärkeäksi tiedonlähteeksi nousee Internet. Kyselylomakkeen pohjalta on havaittavissa, että etenkin tytöt etsivät tietoa Internetistä

seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa poikia ahkerammin. Siksi koulussa tulisi antaa nuorille tietoa sellaisista Internet-lähteistä, jotka perustuvat turvalliseen tutkittuun tietoon. Moni nuori ei osaa välttämättä erotella netistä löytämänsä tiedon pohjalta mitkä ovat luotettavia tietolähteitä. Myös Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa painottavat omalta osaltaan sitä, että nykyiset tiedotusvälineet välittävät nuorille epärealistista ja vääristynyttä tietoa seksuaalisuudesta. Seksuaalikasvatuksen haaste on oikaista tiedotusvälineiden välittämää harhaanjohtavaa tietoa ja sen aiheuttamia vääriä mielikuvia. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 21–22.) Kyselylomakkeen mukana jaoin nuorille saatekirjeen, johon oli kerätty luotettavia seksuaalisuuteen liittyviä nettilinkkejä sekä maksuttomien auttavien puhelinpalveluiden yhteystietoja. Viidestätoista oppilaasta ainoastaan kolme otti tiedotteen itselleen ja heistä kaikki olivat poikia.

Kysyessämme nuorilta onko seksuaalisuuteen liittyvää opetusta koulussa tarpeeksi, jakautuivat yhdeksäsluokkalaisten mielipiteet puoliksi. Enemmistö koki opetuksen olevan riittävää, varsinkin tytöt olivat tätä mieltä. Suurin osa pojista olisi ottanut vastaan enemmänkin seksuaalisuuteen liittyvää opetusta. Sama asia nousee esiin myös PoikaS -hankkeessa, jonka mukaan seksuaaliopetuksen määrä oli poikien mielestä liian vähäistä. (Kontula 2012, 271–272.)

Yllättävää oli se, että yksikään pojista ei toivonut seksuaalikasvatusta antavan henkilön olevan samaa sukupuolta itsensä kanssa. Kuitenkin heistä yli puolet ilmoitti, ettei ole väliä kumpaa sukupuolta henkilö on.

Kyselymme osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset kokivat saamansa seksuaalikasvatuksen olleen ajankohtaista, mutta kertovat sen kuitenkin tulleen liian myöhään tai tienneensä jo kaiken, josta heille on kerrottu. Valta osa oppilaista oli sitä mieltä, että tunneilla oli saatu vain jonkin verran vastauksia mieltään

askarruttaviin kysymyksiin. Kuitenkin joukkoon mahtui myös muutama oppilas, joka koki saadun tiedon tulleen liian aikaisin. Tulokset saivat pohtimaan kuinka annetusta seksuaaliopetuksesta saataisiin enemmän nuorten omista tarpeista lähtevää ja miten tehdä opetuksesta niin mielenkiintoista, että sen kertaavuuskaan ei tuntuisi oppilaista tylsältä.

Ristiriitöjakin löytyi, kun tarkemmin tarkastelimme poikien vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin. Erityisesti pojat kokivat tienneensä jo kaiken annetusta seksuaalikasvatuksesta. Silti näin vastanneet pojat olisivat halunneet lisätietoa lähes kaikista osa-alueista, joita kyselyssä esitettiin.

Annettavan seksuaalikasvatuksen suurimpia haasteita on taata opetuksen oikea aikaisuus ja oppilaiden sen hetkisiin tarpeisiin vastaaminen. Vaikka oppilaille on annettu mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön, ei se ole täysin kohdannut oppilaiden tarpeita. Syitä tähän voi olla monia. Jokainen nuori on omassa kehityksessään ainutlaatuinen ja tiedon tarve ei ole kaikilla murrosiän aikana identtinen. Paljon tarpeisiin vaikuttaa myös nuoren omat mahdollisuudet saada ja etsiä tietoa itsenäisesti. Osa nuorista saa hyvin tietoa esimerkiksi vanhemmiltaan ja he uskaltavat kysyä apua tarvittaessa vaikka terveydenhoitajalta. Osalla nuorista voi tiedonlähteitä olla huomattavasti vähemmän. Koulun resurssit seksuaalikasvatuksen antamiseen ovat rajoitetut ja aika ei varmastikaan riitä käymään kaikkia aiheita niin laajasti läpi kuin tarve olisi.

Pyrimme selvittämään miten tärkeinä oppilaat pitävät sitä, että kyselylomakkeessa esitetyistä seksuaalisuuteen liittyvistä aihealueista keskustellaan koulussa. Kysymys oli laaja ja se varmasti vaikutti vastausten antamiseen. Pojista neljä oli rastittanut kaikki vaihtoehdot samaan sarakkeeseen, tytöistä näin oli tehnyt kaksi.

Jotain asioita kuitenkin nousi esiin nuorten vastauksista, kuten esimerkiksi se, että nuoret käyttivät hyvin vähän saraketta "ei ollenkaan tärkeänä". Yksikään ei ollut esimerkiksi rastittanut pelkästään tähän sarakkeeseen, mikä kertoo siitä, että tietoa halutaan ottaa vastaan aiheesta kuin aiheesta. Pojat ja tytöt pitivät erilaisia asioita erittäin tärkeinä, mikä olisikin hyvä huomioida opetuksen suunnittelussa. Pojat nostivat yhdeksi "erittäin tärkeäksi" aiheeksi erilaisuuden, kun taas tytöt pitivät aihetta "ei ollenkaan tärkeänä". Olisiko pojille hyödyllistä painottaa erilaisuuteen liittyviä asioita jo siitäkin syystä, että pojat tahollaan ovat tyttöjä useammin hyvin kielteisiä seksuaalivähemmistöjä kohtaan. Poikien saattaa olla myös vaikeaa löytää kanavia, joiden kautta pohtia esimerkiksi omaa erilaisuuttaan. Myös Kontula (2012, 261–263) nostaa tutkimuksessaan esiin poikien olevan usein tietämättömiä erilaisista seksuaalisuuden moninaisuuteen liittyvistä käsitteistä sekä heidän tarpeensa puhua näistä tuntemuksista jollekin. Vastausten erilaisuus näkyy myös siinä, että pojat nostavat "erittäin tärkeäksi" asiaksi intiimiongelmat, kun taas tyttöjen mielipide aihealueesta oli "ei ollenkaan tärkeä". Ehkäpä tyttöjen kesken näistä asioista keskustellaan kaverin kanssa, mutta pojille kynnyksellä keskustella tällaisista asioista ylipäätään kenenkään kanssa voi olla iso.

Selvitimmistä asioista nuoret olisivat halunneet vielä lisää tietoa. Kysymys oli laaja huolimatta siitä, että oppilaille oli annettu valmiita vastausvaihtoehtoja, joista rastittaa mieleisensä. Kirjoittaa vastauksiin ei välttämättä tarvinnut. Pojista kolme jätti vastaamatta kysymykseen kokonaan. Avoimeksi jäi kokiivatko pojat todella niin, etteivät halunneet mistään aiheesta lisätietoa vai oliko kysymys liian työläs vastata? Tiedusteltaessa annetun seksuaalikasvatuksen ajankohtaisuudesta, kaikki kolme poikaa olivat vastanneet tienneensä jo kaiken.

Lisätiedon tarve seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa on poikien ja tyttöjen

kannalta hieman erilainen. Pojat tuntuvat kaipaavan lisätietoa tasaisesti lähes kaikista aihealueista. Lisäksi osa pojista tässä kyselyssä nosti esiin aiheet "suojäikäraja" ja "seksuaalinen häirintä ja väkivalta".

Valtakunnallinen kouluterveyskysely on vuodesta 2013 lähtien selvittänyt nuorten kokemaa netin tai puhelimen välityksellä tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Sen mukaan häirintää ovat kokeneet erityisesti tytöt. (Kouluterveyskysely/Seksuaaliterveys, 2000/2001–2013.) Kuitenkin myös pojat nostavat seksuaalisen häirinnän esiin kyselyssämme. Tänä vuonna on tehty jälleen uusi kouluterveyskysely, josta varmasti saadaan uutta tietoa siitä, onko nuorten kokema seksuaalinen häirintä yhä lisääntynyt viime vuosina.

Lisätiedon tarpeen selvittely nosti myös tyttöjen vastauksissa esiin mielenkiintoisia asioita. Esiin nousi lomake, jossa haluttiin lisää tietoa raskauden keskeytyksestä ja tähän kohtaan oli liitetty useita huutomerkkejä. Ilmeisesti vastanneen tiedon tarve oli ollut silloisella hetkellä akuutti. Tämä puolestaan jälleen nostaa esiin sen, miten tärkeää nuorille olisi antaa tietoa siitä mihin ottaa yhteyttä, miten ja keneltä näistä asioista voi kysyä. Olisi myös tärkeää kertoa nuorille, että apua on saatavilla ilman odottamista.

Nuorille tulisi mahdollisimman konkreettisesti kertoa mitä seksuaalisuuteen liittyviä palveluita heille on omalla paikkakunnalla tarjolla ja kuinka näissä palveluissa asioidaan. Heille tulisi kertoa näiden palveluiden hinnoista sekä painottaa monien palveluiden maksuttomuudesta ja työntekijöiden vaitiolovelvollisuudesta. Myös Nuorten seksuaalioikeuksien mukaan (Liite 4.) nuorilla on oikeus suojella itseään ja sekä myös oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon (Nuorten seksuaalioikeudet, 2015.)

Kysymys nuorten lisätiedon tarpeesta seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa

nosti esiin monia muitakin huomioimisen arvoisia asioita. Eniten lisätietoa nuoret olisivat halunneet aiheista "raskauden keskeytys" ja "yhdyntä" sekä "sukupuolitaudit" ja "raskaus". Herää kysymys siitä, mikä näissä teemoissa nuoria askarruttaa? Kaikkia näitä aiheita käsitellään oppitunneilla, mutta nuoret kokevat silti tarvitsevänsä lisää tietoa. Myös Rinkisen (2012) tutkimuksesta käy ilmi, että juuri näistä aiheista nuoret esittävät eniten kysymyksiä Kysymys-vastauspalstalla. Sama näkyy Laakson (2007) tutkimuksessa, jossa nuoret nostivat samankaltaisia asioita tärkeiksi seikoiksi koulussa annettavan seksuaalikasvatuksen suhteen.

Jotta nuoret pääsisivät esittämään näitä mieltä askarruttavia kysymyksiä, olisi todella hieno asia antaa heille hyvissä ajoin siihen mahdollisuus ennen seksuaalikasvatus tunteja sekä kysymyslaatikon muodossa yhteistyössä koulun terveydenhoitajan kanssa.

Kuten edellä mainitaan kyselyn pohjalta käy ilmi, että yhdeksäsluokkalaisten keskuudessa olisi tarvetta laatikolle, johon voisi laittaa nimettömänä kysymyksiä seksuaaliasioihin liittyen joko terveydenhoitajalle tai opettajalle. Nuorista lähes kaikki kannattivat ajatusta kysymyslaatikosta. Tässä on haastetta koululle, kuinka sellainen käytännössä toteutettaisiin.

Vastausten perusteella voi todeta, että hoitotyön opiskelijoiden pitämät oppitunnit saivat myönteisen vastaanoton, mutta joukossa oli "en tiedä" vastauksia yhtä paljon, kuin "kyllä" vastauksiakin. Ehkä kysymyksen olisi voinut vielä tarkentaa tarkoittavan nimenomaan seksuaaliasioihin liittyviä oppitunteja.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Kyselyä tehdessä tulee arvostaa henkilön ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Henkilöiden tulee antaa itse päättää osallistuvatko he tutkimukseen. Kun tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä pyydetään suostumusta tutkimukseen, tulee heille kertoa tarkasti tutkimuksen sisältö sekä esimerkiksi tutkimukseen kuuluvat vaiheet. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.) Tutkimukseen osallistuville oppilaille kirjoitettiin saatekirje (Liite 2.), jossa kerrottiin muun muassa mikä kyselyn tarkoitus on, anonymiteetin säilymisestä ja luottamuksellisuudesta sekä aineiston hävittämisestä heti tulosten tulkitsemisen jälkeen. Lisäksi saatekirjeessä kerrottiin miten kyselyn myötä saatuja tuloksia hyödynnetään ja mistä oppilaat pääsevät valmiin opinnäytetyön lukemaan. Myös vanhemmille lähetetyssä Wilma- viestissä (Liite 3.) kerrottiin samat asiat. Kyselyyn vastaamisen vapaaehtoisuutta ei kummassakaan kirjallisessa informaatioissa mainittu, mikä vähentää tutkimuksen eettistä arvoa.

Koulussa tehtävä tutkimustyö voidaan tehdä sisällyttäen se koulutyöhön, mikäli koulun rehtori arvioi tutkimuksen myötä saatavan informaatiota, jota koulu voi käyttää hyödykseen. Tällöin tutkimuksen toteuttamiseen ei tarvita huoltajien suostumusta. Huoltajia tulee kuitenkin informoida asiasta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–2014.) Yhteistyökoulun rehtorin mukaan oppilaiden huoltajilta ei tarvinnut lupaa kyselyn tekemiseen. Huoltajille tehtiin kuitenkin Wilma-viesti, jossa kerrottiin kyselyyn liittyvistä asioista.

Kyselyn tekijöiden tulee selvittää kyselyyn osallistujille, miten anonymiteetti turvataan missäkin tapauksessa (Mäkinen 2006, 93). Oppilaille tehtiin saatekirje (Liite 2.), jossa annetaan Wilma- viestin informaation lisäksi myös enemmän nuorille suunnattua tietoa. Toimeksiantajan kanssa sovittiin, että

oppilaat palauttavat kyselyn suljetussa kirjekuoressa, joka myös osaltaan suo-
jaa heidän anonymiteettiänsä.

Mäkisen (2006, 94) mukaan Kuula (2006, 12) on määritellyt, että kyselyyn osal-
listuvien henkilöiden informointi tulisi tehdä systemaattisesti sisältäen tutki-
muksen tekijöiden nimet ja yhteystiedot sekä tutkimuksen tavoite. Tärkeää
olisi myös kertoa, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja luot-
tamuksellista. Myös tutkimukseen liittyvät asiat, kuten aineiston keräämisen
toteuttamistapa, kyselyn käyttötarkoitus, käyttöaika ja se, ketkä tietoja käyttä-
vät on hyvä kertoa tutkimukseen osallistuville. (Mäkinen 2006, 94.)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012–2014) mukaan tutkittavan yksityi-
syyden suojaan liittyvät tutkimuseettiset periaatteet voidaan jakaa kolmeen
osaan. Näistä ensimmäinen liittyy tutkimusaineiston suojaamiseen ja luotta-
muksellisuuteen, toinen sen säilyttämiseen tai hävittämiseen ja kolmas tutki-
musjulkaisuun. Jotta tutkimusaineisto säilyisi luottamuksellisena, tulee tun-
nisteelliset aineistot hävittää ja myös sähköisissä aineistoissa olevat tunnistet-
tavat tiedot poistaa tai muokata. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012–
2014.) Tutkimuksessa käytetyt kyselylomakkeet hävitettiin aineiston ana-
lysoinnin jälkeen. Opinnäytetyöhön tulleissa tutkimustuloksissa huomioitiin
tunnistettavuus niin, että oppilaiden itse kirjoittamia lauseita ei suoraan lai-
nattu tekstiin, vaan ne muokattiin tunnistamattomaksi.

Oppilaille jaetusta saatekirjeessä kerrottiin muun muassa opinnäytetyön teki-
jöiden nimet ja se miksi opinnäytetyö tehdään. Saatekirjeestä ilmeni myös se,
että kysely on luottamuksellinen ja aineistot hävitetään tulosten analysoinnin
jälkeen. Kyselylomake (Liite 1.) jaettiin oppilaille kirjekuoressa, jossa he sen
myös palauttivat kuori suljettuna.

Mäkisen (2006, 93) mukaan kyselyyn vastaamisen tulee olla maksutonta. Opinnäytetyöntekijät eivät olleet itse paikalla tutkimusajankohtana. Aiemmin oli sovittu, että opettaja lähettää kyselylomakkeet opinnäytetyöntekijöille postitse hänelle ennalta toimitetussa postimerkillisessä kirjekuoressa.

Tutkimus pyritään tekemään virheettömästi, mutta siitä huolimatta tulosten luotettavuus ja validius vaihtelevat. Tämän vuoksi kaikissa tutkimuksissa arvioidaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa sitä, että mittaustulokset ovat toistettavissa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Kyselytutkimus tehtiin 9.-luokan oppilaille, joita oli 15 kappaletta. On vaikea arvioida sitä, tulisiko kyselytutkimusta toistettaessa samat tulokset ensimmäisen tutkimuksen kanssa. Oppilaiden vastaamiseen on saattanut vaikuttaa monet eri tekijät, kuten esimerkiksi mielentila, vireystila ja kellon aika. Oppilaiden vastaamiseen olisi saattanut vaikuttaa joko heikentävästi tai vahvistavasti, jos kyselyn tekijät olisivat itse olleen paikalla kyselyyn vastaamisen aikana.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa toinen siihen liittyvä käsite on validius. Validius tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä on pätevä mittaamaan juuri niitä asioita mitä on haluttu mitata. Kyselylomakkeiden kohdalla ongelmana saattaa olla se, että vastaaja on ymmärtänyt kysymyksen eri tavalla, kuin mitä kysyjä on ajatellut. Jotta tuloksia voidaan pitää pätevinä, tulee tutkijan ottaa tämä näkökulma huomioon tuloksia tulkittaessa. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.)

Kyselylomakkeeseen vastanneista oli osa vastannut kysymyksiin annettujen ohjeiden vastaisesti. Tämä otettiin huomioon vastauksia tulkittaessa. Jos kyselylomake olisi testattu ennalta koehenkilöillä, olisi kysymysten muotoa voinut muuttaa helpommin ymmärrettäväksi. Kyselylomakkeessa olisi lisäksi voinut olla osio, jossa oppilaat olisivat itse voineet kertoa mielipiteensä kyselystä

ja siitä, saivatko he äänensä sen avulla kuuluviin.

8.3 Johtopäätökset ja jatkokehittämishaasteet

1. Terveydenhoitajan ammattitaitoa voitaisiin hyödyntää osana seksuaalikasvatusta. Tutkimuksen mukaan oppilaat hakisivat apua seksuaaliterveyteen ja seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa terveydenhoitajalta. Terveydenhoitajan tietotaitoa tulisi hyödyntää seksuaalikasvatuksen antamisessa sekä selvitetessä mikä on nuorten todellinen tiedon tarve seksuaalikasvatukseen liittyen, koska hän on omassa työssään aitiopaikalla havainnoimassa nuorten tarpeita. Erityisesti pojat kaipasivat lisää tietoa seksuaaliseen häirintään liittyen. Myös tämän asian käsittelyssä voisi olla apuna terveydenhoitajan tietotaito esimerkiksi terveystarkastusten yhteydessä.

2. Tutustumiskäynnit oman paikkakunnan terveyspalveluihin. Nuorten kanssa voisi tehdä tutustumiskäynnin ehkäisy- ja äitiysneuvolaan, jossa henkilökunta kertoisi seksuaalisuuteen liittyvistä palveluista. Vaihtoehtoisesti joku henkilökunnasta voisi tulla kertomaan oppilaille palveluista kouluun. Tämä osaltaan madaltaisi kynnystä hakeutua palveluiden piiriin tilanteen sitä vaatiessa. Nuorten seksuaalioikeuksien (Liite 4.) mukaan, nuorille tulisi kertoa omalla paikkakunnalla olevista seksuaalisuuteen liittyvistä palveluista, siitä kuinka näissä asioidaan, niiden maksuttomuudesta ja työntekijöiden vaitiolovelvollisuudesta (Nuorten seksuaalioikeudet, 2015).

3. Opastus luotettavien ja turvallisten nettilinkkien äärelle. Tutkimuksen mukaan nuoret etsivät seksuaalisuuteen liittyvää tietoa Internetistä. Seksuaalikasvatustunneilla voisi käydä läpi nettilinkejä, joista löytyy luotettavaa ja turvallista tietoa. Nuorille voisi myös antaa ilmaisten auttavien puhelimien

puhelinnumeroita, joihin voi halutessaan soittaa.

5. Kysymyslaatikko. Kyselylomakkeen vastauksista nousi esille se, että nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa seksuaalikasvatustuntien sisältöön pieneksi. Jotta nuoret kokisivat saavansa vaikuttaa seksuaalikasvatuksen sisältöön ja se myös heille mielekästä sekä ajankohtaista olisi, voisi koululla olla kysymyslaatikko, mihin nuorilla olisi mahdollisuus laittaa nimettömänä kysymyksiä tai aihe-ehdotuksia seksuaalikasvatustunneille.

6. Osa seksuaalikasvatustunneista tytöille ja pojille erikseen. Osa nuorista toivoi seksuaalikasvatusta annettavan pojille ja tytöille eriaikaisesti. Olisiko mahdollista jakaa luokkaa niin, että opettaja ja terveydenhoitaja pitäisivät yhtä aikaa pojille ja tytöille eri luokissa tunnin? Terveystieteiden kanssa voisivat oppilaat kysellä mieltä askarruttavista asioista ehkä eri tavalla ja luontevammin, kuin koko luokan ja opettajan ollessa paikalla. Tämä voisi edesauttaa seksuaalikasvatuksen olevan enemmän nuorten tarpeista ja kiinnostuksesta lähtevää.

7. Hoitotyön opiskelijoiden hyödyntäminen osana seksuaalikasvatusoppitunteja. Hoitotyön opiskelijoiden pitämät oppitunnit voisivat tuoda vaihtelua opetukseen. Koulu voisi ottaa yhteyttä ammattikorkeakouluihin, josta opiskelijat voisivat mahdollisesti tulla pitämään esimerkiksi toiminnallisia tunteja seksuaalikasvatukseen liittyen.

8. Seksuaalikasvatusta voitaisiin tarjota erilaisten tapahtumien avulla. Nykyään järjestetään yläasteikäisille ja heidän vanhemmilleen erilaisia päihde- ja nettikäyttäytymisestä kertovia infotapahtumia yhteistyössä nuorisotoimen ja hoitoalan opiskelijoiden kanssa. Miksei myös seksuaalikasvatusta voitaisi antaa samalla toimintaperiaatteella? Näin saataisiin nuoria joukolla tärkeän asi-

an äärelle ja myös vanhempia heräämään seksuaalikasvatuksen antajan rooliin.

Lähteet

Aalberg, V., Siimes, M. 2007. Lapsesta aikuiseksi: Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R., Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Alastalo, M. & Borg, S. 2010. Numerolukutaito. KvantiMOTV. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 1.9.2015.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/numerolukutaito/analyysi.html>

Cacciatore, R. 2006. Lasten ja nuorten seksuaalisuus. Teoksessa Seksuaalisuus. Toim. D.Apter, L. Väisälä & K. Kaimola. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Cacciatore, R. 2007. Huomenna pannaan pussauskoppiin: eväitä tyttönä ja poikana kasvamisen haasteisiin syntymästä murrosikään. Helsinki: WSOY.

Cacciatore, R., Korteniemi- Poikela, E. 2010. Portaita pitkin: lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen: opas vanhemmille. Helsinki. WSOY.

Dunderfelt, T. 2006. Elämänkaaripsykologia. 9.-13.p. Helsinki: WSOY.

Hassinen, M., Kannas, L., Löytty-Rissanen, M., Orkovaara, P., Ruuhilahti, S., Villa, H. 2013. Navigaattori 3: Yläkoulun terveystieto, Kurssi 3. 1.-3.p. Helsinki: Sanoma Pro.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P., 2004. Tutki ja kirjoita. 10.p, osin uud.p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.p, osin uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kananen, J. 2008. KVANTTI - Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja- sarja.

Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. (Toim.) 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta: Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020. THL.

Kontula, O. (Toim.) 2012. Mitä pojat todella haluavat tietää seksistä. Tehoa poikien seksuaaliopetukseen (PoikaS-hanke). Väestöliitto. Viitattu 7.3.2015. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/286dfb9a2dd6a33a07977b1354e1a1f6/1425737141/application/pdf/3335068/PoikaS-raportti_web.pdf

Kouluterveyskysely. Kouluolot. 2000/2001-2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015. <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijaty/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/kouluolot>

Kouluterveyskysely. 2015. Kyselyn toteuttaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 17.8.2015. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijaty/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/kyselyn-toteuttaminen>

Kouluterveyskysely. Seksuaaliterveys. 2000/2001-2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015. <http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijaty/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/seksuaaliterveys>

Laakso, S. 2007. 9.- luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia koulun seksuaaliopetuksesta. Pro Gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden laitos. Viitattu 9.1.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200801241094>

Murrosikä. 2015. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 12.2.2015. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/murrosika/>

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nuorten seksuaalioikeudet. 2015. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 12.8.2015. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>

Nuoren seksuaaliterveys. 2015. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 23.2.2015. http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-vanhemat/tietoa/seksuaalisuus_ja_seurustelu/seksuaalisuus/mita_seksuaalisuus_on/seksuaaliterveys/nuoren_seksuaaliterveys/

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.

Viitattu 7.3.2015. http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf

Peruskoulun 8.- ja 9.-luokan oppilaiden hyvinvointi 2004/2005-2013. Koulu-terveyskysely. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015.
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokoma_a_2004_2013_pk.pdf

Peruskoulun 8.- ja 9.-luokan poikien hyvinvointi 2004/2005-2013. Koulu-terveyskysely. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015.
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokoma_a_2004_2013_pk_pojat.pdf

Peruskoulun 8.- ja 9.-luokan tyttöjen hyvinvointi 2004/2005-2013. Koulu-terveyskysely. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2015.
http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/ktkysely_kokoma_a_2004_2013_pk_tytot.pdf

Rinkinen, T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internetpalvelussa. Helsinki: Hansaprint._

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. 2010. WHO. Viitattu 10.2.2015.

www.bzga-whocc.de/pdf.php?id=03e70bf48f92ddfe60b2467093706f99

Seksuaalinen kehitys. 2015. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 12.2.2015.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa->

[seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalinen_kehitys/](http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalinen_kehitys/)

Seksuaalikasvatus. 2015. Väestöliitto. Viitattu 25.2.2015.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa->

[seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalikasvatus/](http://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta/ammattilaiset/tietopankki/seksuaalikasvatus/)

Seksuaaliterveys. 2015. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 23.2.2015.

[http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-](http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-vanhem-)

[vanhemmat/tietoa/seksuaalisuus_ja_seurustelu/seksuaalisuus/mita_seksuaalisuus_on/seksuaaliterveys/](http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/murrosikaisten-vanhemmat/tietoa/seksuaalisuus_ja_seurustelu/seksuaalisuus/mita_seksuaalisuus_on/seksuaaliterveys/)

Seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. 2006. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 24.2.2015. <http://vaestoliitto-fi->

[bin.directo.fi/@Bin/87aabb386c8a87a63f98ad98519bce70/1424776672/application/pdf/906885/Sekstervpolohjelma.pdf](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/87aabb386c8a87a63f98ad98519bce70/1424776672/application/pdf/906885/Sekstervpolohjelma.pdf)

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki:WSOY.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012-2014. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Viitattu 11.8.2015.

<http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/eettiset-periaatteet>

Liite 1. Kyselylomake

Vastaa rastittamalla tai kirjoittamalla Sinulle sopiva vaihtoehto

Vastaajan sukupuoli: Tyttö____ Poika____

1. Onko SINUN mielestäsi seksuaalisuuteen (murrosikä, ehkäisy, seurustelu) liittyvää opetusta koulussa tarpeeksi?

Kyllä _____ Ei _____

2. Millaisia ominaisuuksia on mielestäsi hyvällä "opella", joka ohjaa koulussa seksuaalisuuteen liittyviä asioita? Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

Rento		Avoin	
Rauhallinen		Asiallinen	
Vanha		Nuori	
Asiallinen		Ymmärtäväinen	
Luotettava		Ystävällinen	
Nuorekas		Mukava	

3. Jos sinulla olisi joku seksuaaliterveyteen liittyvä "kysymys", mistä hakisit apua / neuvoja? Valitse yksi vaihtoehto.

vanhemmilta____ opettajalta____ kavereilta____
 sisaruksilta____ kouluterveydenhoitajalta____ netistä____
 kirjoista____ en tiedä____
 joku muu, kuka/mistä?_____

4. Kenen haluaisit antavan Sinulle tietoa seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä?

opettajan____ kouluterveydenhoitajan____ vanhempien____
 joku muu, kuka?

5. Kuvaile saamaasi seksuaaliohjausta. Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

Rentoa		Vakavaa	
Asiallista		Kyselevää	
Kertaavaa		Tenttaavaa	
Syylästä		Epäsuoraa	
Keskustelevaa		Pelottelevaa	
Hauskaa		Pohdittavaa	
Mielenkiintoista		Surullista	
Tylsää		Muuta, millaista?	

6. Kumpaa sukupuolta seksuaalikasvatusta antavan henkilön tulisi olla?

Samaa sukupuolta kuin minä ___ Eri sukupuolta kuin minä ___
Sukupuolella ei ole merkitystä _____

7. Keneltä / mistä olet saanut tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista?

vanhemmilta ___ sisaruksilta ___ kavereilta ___
kouluterveydenhoitajalta ___ opettajalta ___ netistä ___
kirjoista ___ en keneltäkään ___
jostain muualta, mistä/keneltä? _____

8. Miten tärkeänä pidät sitä, että seuraavista asioista keskustellaan koulussa?

Vastaa rastittamalla jokaiseen kohtaan yksi vaihtoehto, joka on lähinnä omaa mielipidettäsi.

	Erittäin tärkeänä	Tärkeänä	Ei ollenkaan tärkeänä
murrosikä			
muutokset kehossa			
seksuaalinen suuntautuminen			
seurustelu			
ehkäisy			
yhdyntä			
sukupuolitaudit			

raskaus			
raskauden keskeytys			
seksuaalinen häirintä ja väkivalta			
kuukautiset			
erektio ja siemensyöksyt			
jälkiehkäisy			
seksuaaliongelmät			
intiimiongelmät			
murrosiän tunnekuohut			
seksuaalioikeudet			
suojaikäraja			
erilaisuus			

9. Mistä asioista olisit halunnut lisää tietoa? Vastaa rastittamalla yksi tai useampi vaihtoehto.

murrosikä		muutokset kehossa	
seksuaalinen suuntautuminen		seurustelu	
murrosiän tunnekuohut		erilaisuus	
ehkäisy		yhdyntä	
sukupuolitaudit		raskaus	
raskauden keskeytys		jälkiehkäisy	
seksuaaliongelmät		intiimiongelmät	
kuukautiset		erektio ja siemensyöksy	
seksuaalinen häirintä ja väkivalta		suojaikäraja	
joku muu, mikä?			

10. Kun koulussa keskustellaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, toivoisin oppitunnit pidettävän:

Koko luokalle yhtä aikaa _____ Tyttöille ja pojille erikseen _____
Osittain yhdessä ja tietyt asiat erikseen _____ Ei mitään väliä _____

11. Onko saamasi seksuaalikasvatus muuttanut käyttäytymistäsi / ajattelu-tapaasi?

Kyllä _____ Ei _____ Ehkä vähän _____
 En tiedä _____

12. Saitko tunnilla yhteisen keskustelun avulla vastauksia mieltäsi askaruttaviin kysymyksiin?

Kyllä _____ Jonkin verran _____ En _____

13. Tuntuiko saamasi tieto seksuaaliasioista ajankohtaiselta?

Kyllä _____ Annettiin liian myöhään _____
 Annettiin liian aikaisin _____ Tiesin jo kaiken _____

14. Olisiko tarpeellista, että seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä voisi esittää NIMETTÖMÄNÄ opettajalle tai terveydenhoitajalle esim. postilaatikoon terveydenhoitajan odotustilassa

Kyllä _____ Ei _____

15. Olisivatko mielestäsi hoitotyön opiskelijoiden pitämät oppitunnit *tarpeellisia*?

Kyllä _____ Ei _____ En tiedä _____

16. Saitteko koko luokkana tai yksilöinä mahdollisuuden vaikuttaa seksuaalisuutta käsittelevien teemojen sisältöön?

Kyllä _____ Ei _____ Jonkun verran _____

KIITOS, ETTÄ VASTASIT KYSELYYMMME ☺

Liite 2. Saatekirje

Hei Sinä 9.-luokkalainen nuori!

Olemme sairaanhoitajaopiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on kartoittaa kokemuksiasi siitä, millaista tietoa olet koulussa saanut seksuaalisuuteen liittyvistä teemoista (murrosikä, ehkäisy, seurustelu). Kysely tapahtuu nimettömänä ja on täysin luottamuksellinen. Tulosten analysoinnin jälkeen kaikki paperiaineistot hävitetään.

Toivomme, että vastaat kysymyksiin **asiallisesti ja rehellisesti**, jotta tuloksia ja niistä saatua tietoa voidaan käyttää kehittämään seksuaalisuuteen liittyvien teemojen sisältöä ja toteuttamistapaa enemmän ikäistesi nuorten tarpeita vastaaviksi. Saatuaamme opinnäytetyömme valmiiksi, tulee koulunne kotisivuille linkki, josta pääset lukemaan opinnäytetyötä ja vastausten perusteella saatuja tuloksia.

Ikäistäsi nuorta saattaa askarruttaa monet murrosikään ja seksuaalisuuteen liittyvät asiat. Olemme keränneet Sinulle nettilinkkejä, joista löydät tietoa erilaisiin seksuaalisuuteen liittyviin asioihin sekä **ilmaisten** auttavien puhelinpalveluiden yhteystiedot:

- ❖ www.vaestoliitto.fi/nuoret
- ❖ <http://www.mll.fi/nuortennetti/>
- ❖ www.nuortenlaturi.fi
- ❖ Lasten ja nuorten puhelin: 116 111 ma – pe klo 14 – 20, la ja su klo 17 – 20
netti ja Chat: <http://www.mll.fi/mll/auttavatpuhelimet/lnpn/>
- ❖ Poikien puhelin: 0800-94884 ma – to klo 13 - 18

Lämmin kiitos osallistumisestasi kyselyymme ☺

Terveisin sairaanhoitajaopiskelijat
 Riina Kautto ja Susanna Lilja

Liite 3. Wilma- viesti vanhemmille

Hei 9.-luokkalaisten vanhemmat!

Olemme Jyväskylän ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoita ja lähestymme teitä opinnäytetyömme tiimoilta. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on selvittää millaisia kokemuksia 9.-luokkalaisilla on terveystiedon tunneilla saamastaan seksuaalikasvatuksesta ja sen kehittämisestä. Tavoitteena on, että kyselyssä saatujen vastausten avulla voitaisiin opetusmenetelmiä kehittää oppilaiden tarpeita vastaaviksi. Kysely tapahtuu nimettömänä ja on täysin luottamuksellinen. Tulosten analysoinnin jälkeen kaikki paperiaineistot hävitetään.

Tulemme tekemään kyselyn tiistaina 28.4 klo 12.15 - 13 olevalla oppitunnilla. Kysely tehdään nimettömänä vastaamalla monivalintakysymyksiin. Kyselylomake palautetaan suljetussa kirjekuoressa, jolloin vastaajan henkilöllisyys pysyy salassa. Analysoimme vastaukset kesän aikana ja työmme valmistuu vuoden 2015 loppupuolella. Valmiiseen opinnäytetyöhömmä tulee koulun Internetsivuille linkki työn valmistuttua, josta pääsee tarkastelemaan opinnäytetyötämme ja vastausten perusteella saatuja tuloksia.

Yhteistyöterveisin,

Riina Kautto ja Susanna Lilja

Liite 4. Nuorten seksuaalioikeudet

Nuorten seksuaalioikeudet

Kaikilla maailman nuorilla on sukupuolesta, ihonväristä, seksuaalisesta suuntauksesta tai terveydentilasta riippumatta seksuaalisina olentoina seuraavat oikeudet.

Oikeus elämään

- * oikeus olla oma itsensä ja tehdä itsenäisiä päätöksiä sekä ilmaista mielipiteensä.
- * oikeus nauttia omasta kehostaan ja seksuaalisuudestaan.
- * vapaus uskonnollisten tekstien, uskomusten, aatteiden ja perinteiden rajoittavista tulkinnoista tai omaan kehoon puuttuvista loukkauksista seksuaalisissa asioissa.
- * kukaan ei saa kiusata, syrjiä tai loukata nuorta hänen sukupuolensa, seksuaalisten erityispiirteidensä, kehittyneisyytensä tai kehittymättömyytensä vuoksi.
- * nuorta ei saa haukkua hänen seksuaalisuuttaan loukkaavasti (esim. huoraksi tai homoksi) eikä ahdistella seksuaalisesti.
- * Nuorella oikeus sanoa oma mielipide kun seksuaalisuuteen liittyvistä asioista keskustellaan tai niistä päätetään

Oikeus nauttia seksuaalisuudesta

- * oikeus olla turvassa, valita vapaasti haluaako avioitua tai pysyä naimattomana sekä oikeus perhesuunnitteluun.
- * oikeus seksuaaliseen suuntautumisensa mukaiseen tyydyttävään seksuaalisuuteen ja sukupuolielämään, kunhan ei vahingoita eikä alisteta ketään toista.
- * oikeus päättää itse haluaako toiminnallista seksiä ja haluaako jakaa näitä kokemuksia jonkun kanssa.
- * oikeus osoittaa seksuaalista halukkuutta ja oikeus peräytyä ja kieltäytyä missä tahansa seksuaalisen tapahtuman vaiheessa.
- * oikeus saada riittävästi tietoa ja välineitä ehkäistäkseen suunnittelemattomia raskauksia.
- * oikeus ajoissa ja oikein tehtyyn raskauden keskeytykseen ja oikeus myös jatkaa raskauttaan ja saada tällöin kaikki tarpeellinen tuki.

Oikeus tietoon seksuaalisuudesta

- * oikeus tietoon ehkäisymenetelmistä, seksitaudeista ja omista oikeuksista.
- * aikuisten tulee kertoa nuorille seksiin liittyvistä riskeistä sekä niistä menetelmistä, joilla riskejä voidaan välttää.

- * nuorelle tulee tarjota myös tieto seksuaalisuuden luonnollisuudesta ja keinoista, joilla seksuaalista tyydytystä, onnellisuutta ja tasapainoa voi turvallisesti kokea.
- * nuorille tarjotun tiedon tulee olla muodossa jonka he ymmärtävät.
- * neuvontaa ja ehkäisyvälineitä sekä seksuaaliterveydenhoitoon tarkoitettuja lääkkeitä tulee olla nuorten saatavilla heille mahdollisissa paikoissa, mahdolliseen aikaan ja mahdollisella hinnalla.
- * aikuisilla on velvollisuus tiedottaa nuorille heidän seksuaalisista oikeuksistaan, jotta he ymmärtävät vaatia niitä ja suojella itseään.

Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi

- * oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi suunnittelemattomilta raskauksilta, sukupuolitaudeilta ja HIV:ltä sekä seksuaaliselta hyväksikäytöltä.
- * yhdenkään nuoren terveys ei saa vaarantua seksuaalisuuden vuoksi.
- * ketään ei saa painostaa riskeihin seksiin liittyvissä asioissa, eikä esimerkiksi vaatia seksiä tai suojaamatonta seksiä.
- * aikuisten on järjestettävä nuorille riittävästi neuvontaa ja tiedotettava siitä.
- * aikuisten on määrätietoisesti taisteltava vastaan häiriintyneiden yksilöiden halua käyttää nuoria tai lapsia seksuaalisesti hyväkseen.

Oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon

- * joka on luottamuksellista, korkeatasoista, ja johon nuorilla on varaa ja jota annetaan molemminpuolisella kunnioituksella.
- * oikeus nopeasti saatavilla oleviin seksuaaliterveydenhuollon palveluihin, joissa heitä hoitavat nuoria kunnioittavat ja heidän kanssaan yhteistyön kykenevät aikuiset.
- * seksuaaliterveydenhuollon palvelujen tulee lähteä nuoren tarpeista, eikä sukuelinten tutkimus tai hoito koskaan saa olla kivulias tai loukkaava.
- * palvelujen on oltava luottamuksellisia, niin ettei kukaan ulkopuolinen saa tietoonsa nuoren käynnin syytä.
- * nuorille tarjotut seksuaaliterveydenhuollon palvelujen tulee olla alueellisesti ja laadullisesti tasa-arvoisia.

Oikeus osallistua

- * ohjelmien suunnitteluun nuorille nuorten kanssa.
- * oikeus vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin.
- * todellinen mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin suunnitelmiin ja päätöksiin seksuaali- ja lisääntymisterveysasioissa.
- * oikeus olla mukana suunnittelemassa nuorten seksuaaliterveyden palveluja

Liite 5. Aiempien tutkimusten keskeiset tulokset

TEKIJÄT, LÄHDE JA MAA	TUTKIMUKSEN TARKOITUS	AINEISTO TAI OTOS	MENETELMÄ	PÄÄTULOKSET
Kouluterveyskysely. Peruskoulujen 8. ja 9. luokkalaisten kyselyn tulokset vuosina 2000/2001 - 2013. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Suomi.	Tutkimuksen avulla kerätään tietoa nuorten kouluoloista, terveystottumuksista, elinoloista, opiskelu- huollosta ja koetusta terveydestä. Tulosten avulla saadaan tukea oppilaitoksille ja kunnille nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.	Kouluterveyskyselyyn vastaa n. 200 000 peruskoulujen 8. ja 9. luokkalaista ja ammatillisten oppilaitosten sekä lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat joka toinen vuosi.	Valtakunnallinen kouluterveyskysely, joka tehdään nimettömänä, opettajan ohjaamana koulussa.	Oppilaat kokevat, että vuosien varrella heidän mielipiteidensä huomiointi koulutyön kehittämiseksi on lisääntynyt jonkin verran. Sekä tyttöjen, että poikien tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ovat heikentyneet vuodesta 2008/2009 lähtien. Tiedot olivat heikentyneet erityisesti seksitautien osalta. Vuodesta 2013 lähtien on tutkittu nuorten kokemuksia internetin käytön vaikutuksista seksuaaliterveyteen. Huomioitava on 8. ja 9. luokkalaisten tyttöjen sekä poikien kokemus seksuaalinen häirintä netin välityksellä ja netin kautta intiimien kuvien lähettely sekä katselu.
Rinkinen, T. 2012. Nuorten kysymyksiä seksuaaliterveydestä Väestöliiton internetpalvelussa. Suomi.	Tutkimuksen avulla kerättiin tietoa nuorten seksuaaliterveystiedon tarpeista ja etsittiin uusia keinoja siihen millä tavalla näitä asioita pitäisi käsitellä niin nuorten henkilökohtaisessa seksuaalivonnassa, kuin myös koulussa seksuaaliopetuksessa. Saatujen tulosten	Väestöliiton internetpalvelun kysymysvastaustalalle lähetettiin vuonna 2002, 2004 ja 2008 1015 viestiä, jotka pitivät sisällään 2055 eri kysymystä. Näiden kysymysten pohjalta tutkimus tehtiin. Tutkimukseen mukaan otetut kysymykset olivat 11-17-	Nuoret voivat esittää seksuaaliterveyteen liittyviä kysymyksiään Väestöliiton internetpalvelussa anonyymisti ja keskustella kahden kesken Väestöliiton asiantuntijan kanssa.	Tutkimuksesta käy ilmi, että nuorten tiedontarve liittyi seksuaaliseen toimintaan (32 %), mieheksi ja naiseksi kasvamiseen (28 %) ja raskauteen (27 %). Vain pieni osa kysymyksistä liittyi seksitauteihin (9 %), seurusteluun (3 %) tai seksuaalisuuteen terveystarkastuksissa (1 %). Lähes aina nuoret pohtivat kysymyksissään muun muassa tilanteen normaaliutta, aikuisten suhtautumista, tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä tai tilanteen hyväksyttävyyttä.

	ten turvin pystytään myös parantamaan nuorille suunnattua nettineuvontaa.	vuotiaiden nuorten esittämiä. Heistä tyttöjä oli 51 %, poikia 24 % ja 25 %:sta kysymyksistä ei käynyt ilmi lähettäjän sukupuolta.	Nuoren kanssa keskustele aina ammatti-ihminen.	vyyttä.
Kontula, O. (Toim.) 2012. Mitä pojat todella haluavat tietää seksistä. Tehoa poikien seksuaaliopetukseen. (PoikaS-hanke). Suomi.	Hankkeen avulla on pyritty selvittämään yläasteikäisten poikien tiedon tarvetta seksuaaliasioihin liittyen sekä heidän kokemuksiaan koulussa saamastaan seksuaalikasvatuksesta. Hankkeen tavoitteena oli kehittää pojille suunnatun seksuaaliopetuksen laatua ja lisätä sen vaikuttavuutta.	Hankkeessa hyödynnettiin Väestöliiton internetpalvelun Kysymysvastaus -palstalle tulleita poikien esittämiä kysymyksiä vuosilta 2010-2011, joita oli 520kpl. Lisäksi vuonna 2011 kahden eri koulun lukiolaispojat kirjoittivat aineen peruskoulun seksuaalikasvatuksesta. Heitä oli 53kpl. Hankkeessa hyödynnettiin myös pojille suunnattua nettikyselyä vuodenvaihteessa 2011-2012, johon vastasi 195 poikaa. Lisäksi hankkeessa hyödynnettiin Väestöliiton Poikien puhelimeen tullutta aineistoa.	Tutkijasta riippumattomana laadullisena aineistona toimii Väestöliiton internetpalvelun Kysymysvastaus -palstalle lähetetyt poikien kysymykset. Lukiolaispoikien aineet, jotka on kerätty temaattisen kirjoittamisen menetelmällä. Määrällinen ja julkinen pojille suunnattu nettikysely.	Pojat toivovat, että koulussa annettava seksuaaliopetus alkaisi jo ennen yläastetta. Poikien mielestä sopiva ajankohta olisi jo ala-asteen viimeisillä luokilla, koska tässä iässä pojat aktiivisesti etsivät tietoa muistakin tietolähteistä. Siihen miten pojat omaksuvat annetun seksuaaliopetuksen sisältö, sekä se miten opetus annetaan. Pojat eivät halua kuunnella opetusta, jossa kehoitetaan siirtämään asioita kypsempään vaiheeseen tai kerrotaan vain riskeistä. Poikien halu seksuaalikoemuksiin herää aikaisemmin kuin tyttöjen. Pojat kaipaavat heille todellisia ja ajankohtaisia aiheita liittyen seurusteluun ja seksiin. Mitä isompi osa koulun antamasta seksuaalikasvatuksesta liittyy tyttöihin, sitä enemmän pojat tuntevat tulleen ohiteuiksi. Pojat kokevat, että opetuksesta jätetään pois tarkoituksella oleellisia asioita, kuten halu, nau-

				<p>tinto tai naisen orgasmi.</p> <p>Pojat kaipaavat lisää tietoa tyttöjen odotuksista ja mieluusti tyttöjen itsensä kertomana.</p> <p>Pojat pitävät hyvänä opetusmenetelmänä nimettyjä kysymyksiä tai sitä, että joku toimii rohkeana "esikyselijänä" luokassa. Erityisesti puhuttaessa tunteista ja omasta kehosta, pojat mieluummin puhuisivat näistä asioista poikaryhmässä.</p> <p>Pojat kaipasivat erityisesti henkilöä, jolta saa ohjausta, joka kuuntelee ja kertoo, että kaikki hänessä ja hänen kehityksessään on ok.</p> <p>Toimivana opetusmateriaalina seksuaaliasioissa poikien kohdalla toimisi parhaiten visuaaliset materiaalit. Myös tietotekniikkaa kannattaa hyödyntää opetuksessa.</p>
<p>Klemetti, R. & Raussi - Lehto, E. (Toim.) 2014. Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveiden toimintaohjelma 2014-2020. THL. Suomi.</p>	<p>Koota keskeiset tavoitteet, joilla pyritään lähivuosina edistämään seksuaali- ja lisääntymisterveyttä Suomessa. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi esittää toimenpideehdotuksia.</p> <p>Pääpainopisteenä erityisesti lasten ja nuorten seksuaali- ja li-</p>	<p>Pohjana toimii vuosille 2007-2011 tehty seksuaali- ja lisääntymisterveiden toimintaohjelma.</p> <p>Seksuaali- ja lisääntymisterveudessa tapahtuneita muutoksia pystytään tarkkailemaan eri rekistereiden välityksellä. Muutoksia seurataan</p>	<p>Seksuaali- ja lisääntymisterveiden toimintaohjelman 2007-2011 pohjalta havaitut kehittämis-kohteet.</p> <p>Erilaiset valtakunnalliset rekisterit ja väestökyselyt, kuten: Kouluterveys-</p>	<p>Nuorten tiedot seksuaali-terveydestä ovat huonontuneet ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta lisääntyneet.</p> <p>Nuorten ehkäisyn käyttö ei ole yleistynyt toivotulla tavalla. Tämä on havaittavissa jokaisessa opiske-luasteessa ja enemmän poikien keskuudessa.</p> <p>Seksuaalikasvatuksessa tulisi painottaa jo varhaiskasvatuksen vaiheessa poikien vastuuta ja osallisuutta, etteivät he kokisi itseään ulkopuoliseksi seksuaali- ja lisää-</p>

	sääntymisterveyden edistäminen.	myös erilaisten väestökyselyjen avulla.	kysely.	<p>tymisterveyden palveluita tai edistämisestä.</p> <p>Nuoret jotka kuuluvat seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin joutuvat kokemaan syrjintää erimuodoissa ja heidän hyvinvointiaan tulee edistää.</p> <p>Palveluiden tulisi tavoittaa myös ne nuoret, jotka ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ulkopuolella.</p>
Laakso, S. 2008. 9.-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia koulun seksuaaliopetuksesta. Pro Gradu. Jyväskylän yliopisto. Suomi.	<p>Tarkoitus selvittää millaisia ehdotuksia ja toiveita nuorilla on seksuaaliopetukseen liittyen.</p> <p>Tarkoitus saada nuorten näkemys esille mitä he haluavat seksuaaliopetuksen sisältävän, millaisia menetelmiä siinä käytettävän ja mitä odotuksia heillä on opetusta antavan opettajan suhteen.</p>	<p>Toteutettiin keväällä 2005 Jyväskylässä Kilpisen koulun yhdeksäsluokkalaisten.</p> <p>Kyselyyn vastasi kaksi tyttöryhmää ja yksi poikaryhmä.</p>	Kolme ryhmähaastattelua, jotka tehtiin koulupäivän aikana.	<p>Nuoret pitivät tärkeinä seksuaaliopetuksen sisältöinä mm. ehkäisyä, tunteisiin liittyviä asioita, murrosiän käsittelyä sekä sukupuolitauteja.</p> <p>Nuoret kaipasivat opetukseen keskusteluja ja että heidän kokemusmaailmansa huomioitaisiin opetusta suunniteltaessa.</p> <p>Parhaimmiksi seksuaalikasvatuksen antajiksi koettiin erilaiset vierailijat ja asiantuntijat sekä terveystietoon paneutuneet opettajat.</p> <p>Nuoret halusivat keskustelua myös seurustelusta ja eritoten siitä missä vaiheessa seksi kuuluu seurusteluun</p>